

Opinnäytetyö

Terveysala/Health Care

Terveydenhoitaja (AMK)/

Registered Public Health Nurse (AMK)

2016

Suvi Jaspa ja Marjut Viitaharju

SALOSSA OPISKELEVIENT NUORTEN KÄSITYKSIÄ JA KOKEMUKSIA SEKSUAALISESTA HÄIRINNÄSTÄ

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Terveysala | Terveydenhoitaja (AMK)

2016 | 67

Satu Halonen ja Jaana Uuttu

Suvi Jaspa ja Marjut Viitaharju

SALOSSA OPISKELEVIEN NUORTEN KÄSITYKSIÄ JA KOKEMUKSIA SEKSUAALISESTA HÄIRINNÄSTÄ

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää nuorten käsityksiä ja kokemuksia seksuaalisesti häirinnästä. Tavoitteena on saada tietoa seksuaalisesta häirinnästä, jonka avulla nuorten kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä voitaisiin ehkäistä.

Tutkimus toteutettiin kyselylomakkeella syksyllä 2015 ja siihen osallistui Salon lukion kolmannen luokan opiskelijoita (n=15) sekä Salon seudun ammattiopiston eräs kolmannen vuosikurssin luokka (n=15). Aineisto muodostui 30 oppilaasta (n=30). Tuloksia vertailtiin vuoden 2013 suoritetun kouluterveyskyselyn tuloksiin Varsinais-Suomessa.

Tutkimustulosten mukaan Salossa opiskelevien nuorten käsitykset seksuaalisesta häirinnästä ovat melko samanlaisia oppilaitoksesta riippumatta. Tämän tutkimuksen mukaan nuoret kokevat merkittävän paljon seksuaalista häirintää. Ammattiopistolaiset kokevat enemmän häirintää ja sen eri muotoja kuin lukiolaiset. Vastaavasti tytöt kokevat enemmän häirintää kuin pojat. Ammattiopistolaisista tytöistä 90 % on kokenut joskus jotain seksuaalisen häirinnän muodoista. Lukiolaisista tytöistä 67 % on joskus kokenut seksuaalista häirintää.

Häirinnän yleisimmät muodot tämän tutkimuksen perusteella ovat lähentely, omaa vartaloa koskeva kommentointi ja seksuaalisväritteiset vitsit ja vihjailu. Yleisimmin nuoret kokevat seksuaalista häirintää baarissa, mutta myös kouluissa tapahtuva häirintä on yleistä. Koulun rooli koetaan tärkeänä seksuaalisuuteen liittyvien kysymysten tiedottamisessa ja valistamisessa. Avoin keskustelu ja luottamus aikuiseen tai ammattilaiseen koettiin tärkeänä seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyssä.

ASIASANAT:

(Seksuaalinen häirintä, nuoret, seksuaalinen kehittyminen, ennaltaehkäisy, lukio, ammattiopisto.)

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Healthcare | Registered public health nurse (AMK)

2016 | 67

Satu Halonen & Jaana Uttu

Suvi Jaspa & Marjut Viitaharju

VIEWS AND EXPERIENCES OF SEXUAL HARASSMENT AMONG YOUNG STUDENT'S IN SALO

The purpose of this examination was to describe what young students in Salo think about sexual harassment and what they have experienced. The aim was to collect from youngsters themselves knowledge how to prevent sexual harassment in the future.

The examination was executed by questionnaire in autumn 2015. Examination groups were Salo's high school third grade (n=15) and some Salo's vocational school third grade (n=15). The data was 30 students (n=30). The results were compared to School Health Promotion study 2013 in Southwest Finland numbers.

According this examination results, young students think that sexual harassment is quite similar in spite of learning institution. According to this examination, youngsters suffer significantly from sexual harassment. Pupils from vocational school experience more sexual harassment than high school students. Girls experience sexual harassment more often than boys. Significant result of this examination was that 90% of girl students from vocational school had experienced some form of sexual harassment. 67% of girls from high school had experienced sexual harassment sometimes.

General forms of sexual harassment based on this examination are intimacy, comments about your own body, sexually colored jokes and suggests. Usually young people experience sexual harassment in a bar, but it is also very common in schools. Examining the youngster's suggestions preventing sexual harassment, the role of school was highlighted. Youngsters needed more information and education from the school. Open conversation and trust to adults or specialists were experienced a very important thing preventing sexual harassment.

KEYWORDS:

(Sexual harassment, young, sexual development, prevention, high school, vocational school)

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 NUORTEN SEKSUAALINEN KEHITTYMINEN JA SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ	7
2.1 Nuoren seksuaalinen kehittyminen	7
2.2 Nuorten seksuaalioikeudet ja seksuaalinen häirintä	10
3 NUORTEN KOKEMUKSET SEKSUAALISESTA HÄIRINNÄSTÄ JA SEN ENNALTAEHKÄISYSTÄ	16
3.1 Nuorten kokemukset seksuaalisesta häirinnästä	16
3.2 Seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisy	22
4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSONGELMAT	27
5 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN	28
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	32
6.1 Nuorten käsityksiä seksuaalisesta häirinnästä	32
6.2 Nuorten kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä	36
6.3 Nuorten ehdotuksia seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi	43
7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	46
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	51
LÄHTEET	57

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake.

Liite 2. Tutkimuslupa koulutusjohtajalta.

Liite 3. Tutkimuslupa lasten ja nuorten palveluiden päälliköltä.

Liite 4. Anomus opinnäytetyön aineiston kokoamiseksi.

Liite 5. Posterisityksen posterit.

KUVIOT

Kuvio 1. Nuorten käsitykset seksuaalisesta häirinnästä.	33
Kuvio 2. Ammattiopistolaisten käsitykset seksuaalisesta häirinnästä.	34
Kuvio 3. Lukiolaisten käsitykset seksuaalisesta häirinnästä.	35
Kuvio 4. Seksuaalista häirintää kokeneet nuoret.	36
Kuvio 5. Kaikki tyttöjen kokema seksuaalinen häirintä.	37
Kuvio 6. Kaikki poikien kokema seksuaalinen häirintä.	37
Kuvio 7. Ammattiopistolaisten kokemukset seksuaalisesta häirinnästä.	38
Kuvio 8. Lukiolaisten kokemukset seksuaalisesta häirinnästä.	39
Kuvio 9. Nuorten kokemukset seksuaalisesta häirinnästä sukupuolen mukaan.	40
Kuvio 10. Paikat ja tilanteet, joissa nuoret kokevat seksuaalista häirintää.	42

1 JOHDANTO

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan kaikkea ei-toivottua seksuaalista käytöstä toista ihmistä kohtaan. Se on tarkoituksellista ja yksipuolista seksuaalisväritteistä käyttäytymistä, joka jatkuu, vaikka häirinnän kohde on ilmaissut halunsa lopettaa. Seksuaalisen häirinnän kohteeksi voi joutua kuka tahansa sukupuolesta ja iästä riippumatta. Seksuaalisen häirinnän ilmenemismuodot voidaan jakaa esimerkiksi sanallisiksi, sanattomiksi ja fyysisiksi muodoiksi. (Aaltonen 2012, 83; Tasa-arvovaltuutetun toimisto 2014; Aho ym. 2008, 30–33.) Seksuaalinen häirintä on yksilöllinen eli subjektiivinen kokemus ja se vaikuttaa uhriinsa haitallisesti ja se voi jättää pysyvät arvet uhrilleen (Chilea 2011, 146; Naricisa 2014, 74–86). Nuoren seksuaalinen kehittyminen on monimutkainen prosessi, joka voi jopa pysähtyä seksuaalisesta häirinnästä johtuen (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 18–22).

Vuoden 2013 kouluterveyskyselyssä ilmeni, että seksuaalinen häirintä on lisääntynyt. Erityisesti Varsinais-Suomessa nuoret kokevat seksuaalista häirintää enemmän. Sen mukaan ammattiopistossa opiskelevista tytöistä 33 % (n=15440) ja lukiossa opiskelevista tytöistä 23 % (n=27771) on kokenut seksuaalista häirintää joskus tai toistuvasti. Vastaavasti ammattiopistossa opiskelevista pojista 11 % (n=19336) ja lukiolaisista pojista 6 % (n=20839) on kokenut seksuaalista häirintää joskus tai toistuvasti. (Luopa ym. 2014, 23; Kouluterveyskysely 2013.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla Salossa opiskelevien nuorten käsityksiä ja kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä. Tavoitteena on saada tietoa seksuaalisesta häirinnästä, jonka avulla nuorten kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä voitaisiin ehkäistä. Tutkimus kuuluu Asiakkaan ohjaus -hankkeeseen.

2 NUORTEN SEKSUAALINEN KEHITTYMINEN JA SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ

2.1 Nuoren seksuaalinen kehittyminen

Nuoruusikä sijoittuu 12–22 ikävuoden tuntumaan. Murrosiän kehitys alkaa tytöillä noin 11 vuoden iässä. Tähän ikäkauteen sisältyy hormonitoiminnan lisääntyminen, mikä vaikuttaa nuoreen fyysisellä, psyykkisellä ja sosiaalisella tasolla. Kehonkuva muuttuu, ja nuoren on sopeuduttava niin sisäisiin kuin ulkoisiin muutoksiin. Hän kohtaa tilanteita, joissa hänen on otettava kantaa aikuisuuden näkökulmasta. Nuori kohtaa muutoksien vaikutuksen myös ympäristössään. (Ryttyläinen & Valkama 2010, 86; Apter ym. 2006, 96.)

Nuoruusikä koostuu kolmesta kehitysvaiheesta. Ensimmäinen tapahtuu varhaisnuoruusiässä 12–14 -vuotiaana, jolloin hormonitoiminta aiheuttaa muutoksia nuoren kehossa. Tytöillä muutokset alkavat 1,5-2 vuotta aiemmin kuin pojilla. Ujous, arkuus ja epävarmuus ovat tässä kehitysvaiheessa tavallisia. Kuukautiset alkavat tytöillä 13 vuoden iässä. Fyysisen kasvun rinnalla psyykkinen kasvu on voimakasta, mikä saattaa johtaa ehdottomiin kannanottoihin. Nuori kyseenalaistaa vanhempiansa periaatteet ja haluaa olla omat mielipiteet omaava yksilö. Ystävät ja toiset nuoret nousevat nuorelle tärkeiksi tukihenkilöiksi, joilta he saavat tarvitsemaansa tukea. (Ryttyläinen & Valkama 2010, 86–88; Apter ym. 2006, 96.)

Keskinuoruudessa 15–17 -vuotiaana nuori alkaa jo tottua kehossa tapahtuneisiin muutoksiin, ja konfliktit vähentyvät. Oma persoonallisuus alkaa hahmottua ja minäkuva vahvistuu. Keskeinen rooli on seksuaalisuuden kehittymisellä. Kehitysvaiheeseen kuuluu vanhemmista irrottautuminen, ja ikätoverien merkitys korostuu. Myöhäisnuoruudessa 18–22 vuoden iässä nuoren minäkuva vahvistuu ja kokonaispersoonallisuus hahmottuu. Myös käsitys omasta sukupuoli- ja seksuaali-identiteetistä selkiytyy, arvot rakentuvat, ja nuori alkaa suunnitella

tulevaisuuttaan. Seurustelusuhteet ovat yleisiä ja rohkeus seksikokemuksiin kasvaa. (Ryttyläinen & Valkama, 86–88; Apter ym. 2006, 96–97.)

Seksuaalisuus on oleellinen osa nuoren identiteettiä, ja se sisältää muun muassa seksuaalisen kehittymisen, biologisen sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuoli-identiteetin ja sen mukaisen roolin. Nuoret kokevat oman seksuaalisuutensa eri tavoin, ja siihen vaikuttavat esimerkiksi arvot, asenteet ja elinolot. (Aho ym. 2008, 17–27.) Seksuaalisuuden kehitys tapahtuu vähitellen lapsesta aikuiseksi yksilöllisesti omassa tahdissa. Kehityksen hahmottamiseksi on luotu porrasmalli, jonka mukaan seksuaalinen kehitys jatkuu läpi koko elämän. Se ei ole sidoksissa henkilön ikään, ja henkilö voi kulkea järjestyksessä porrasta portaalta jättämällä jotain välistä ja palaamalla takaisin päin portaissa. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 18–22.) Porrasmallissa yhdistyy järjen, tunteen ja biologian tasolla tapahtuva kehitys. Eri portailla olevien tarpeet ovat luonteeltaan erilaisia. Kehittyvässä iässä olevalle nuorelle on vahingollista tulla vedetyksi toisen osapuolen tarpeita tyydyttävään seksuaaliseen toimintaan, jos henkilön omat tarpeet ovat varhaisemmillä seksuaalisuuden portailla. (Savioja 2015, 309–314.)

Porrasmalli rakentuu yhdeksästä eri vaiheesta. Ensimmäisen portaan nimi on Vanhempien ihailu. Tämä ajoittuu noin 2-6 ikävuoden vaiheille, jossa lapsi rakastuu johonkin lähipiiriin aikuiseen. Lapsi kiinnostuu myös omasta alkuperästään, eli siitä, mistä vauvat syntyvät ja siitä, miten tytöt ja pojat eroavat toisistaan. Toinen porrasta on Idoli ihastuttaa. Tämä sijoittuu 6-12 vuoden ikään, jossa ihminen rakastuu yleisesti hyväksytyyn kohteeseen, kuten julkkikseen tai opettajaan. Kolmas porrasta on Tuttu salattu. Tämä porrasta on ajankohtainen joillakin jo 8-vuotiaana, toisilla 13–18 vuoden iässä. Ihastuksen kohde on tuttu lähipiiriin kohde, jota ei kuitenkaan koskaan kerrota. Neljäs porrasta on Tuttu ja kaverille kerrottu. Tämä kohdistuu 10–14 vuoden ikään, jossa uskalletaan paljastaa kaverille arvioitavaksi omat ihastuksen tunteet. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 19–21.)

Murrosiän muutokset alkavat viidennellä portaalla, joka on nimeltään Tykkään sinusta. Tämä sijoittuu 10–15 vuoden ikään. Oleellista on, että ihastuksen koh-

de tietää tunteen olemassaolosta. Kuudes porras on Käsi kädessä. Tämä sijoittuu 12–16 vuoden ikään, jolloin ihminen kertoo seurustelewansa. Ihastuminen on yhteinen asia, joka halutaan näyttää muulle maailmalle. Seitsemäs porras on Suudellen. Tämä osuu usein 14–18 vuoden ikään, jossa koskettelu ja suudelmät vievät uuden nautinnon maailmaan. Hellyys tapahtuu rajoitetulla alueella, usein suun ja kaulan alueella. Oman itsensä hallinta ja seurustelukumppanin kunnioitus ovat oleellinen osa tätä porrasta. Kahdeksas porras on Mikä tuntuu hyvältä? Nuori on usein tässä vaiheessa iältään 15–20-vuotias. Opetellaan kokemaan, mikä tuntuu hyvältä kumppanille ja itselle. Seurustelusuhde on luottavainen ja turvallinen, jossa aina voi sanoa ei. Yhdeksäs eli viimeinen porras on Rakastella. Nuori on yleensä noin 16–25 -vuotias saavuttaessaan tämän viimeisen portaan. Tässä rakkaus ja luottamus ovat niin syvää, että rohkaistutaan yhdyntään. Läheisyys, turvallisuus ja rakkaudentunne tuovat fyysistä ja psyykkistä mielihyvää. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 19–21.)

Tämän monimutkaisen seksuaalisen prosessin kehittyminen voi kuitenkin pysähtyä jopa vuosiksi seksuaalisesta häirinnästä johtuen. Nuoren seksuaalisuus on siis jatkuvassa muutoksessa, ja se hakee omaa paikkaansa. Erityisesti nuoruudessa seksuaaliseen kehittymiseen liittyy hämmennystä omasta kehosta ja tunteista. Seksuaalisuus alkaa syntymästä ja päättyy vasta ihmisen kuollessa. Seksuaalisuus ei ole nuoren oma valinta, vaan ihmiselämään kuuluva inhimillinen terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttava ulottuvuus. Se on yksilöllinen kokemus, jota muovaavat esimerkiksi nuoren ympäristö ja temperamentti. Nuoret tulkitsevat tilanteet hyvin eri tavoin. Seksuaalinen häirintä synnyttää nuorissa kovin erilaisia ajatuksia, tuntemuksia ja jopa traumoja. Nuoren kehitysasteella on merkitystä siihen, kuinka seksuaalinen häirintä koetaan. Mitä alemmalla kehitysasteella nuori on, sitä raskaammin hän kokee seksuaalisen häirinnän, ja kehitysprosessi saattaa pysähtyä. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010 19–21; Aho & ym. 2008, 17; Aaltonen 2012, 68; Bildjuschkin & Ruuhilahti 2010, 25–40,81.)

2.2 Nuorten seksuaalioikeudet ja seksuaalinen häirintä

Jokaisella lapsella ja nuorella on seksuaaliset oikeudet. Heidän tulee tulla suojatuksi seksuaaliselta hyväksikäytöltä ja loukkauksilta, saada lämpimiä, turvallisia ja pysyviä ihmissuhteita. Lapsen ja nuoren tulee saada elää suojattuna niin, että eivät joudu mukaan ikätasoa vastaamattomaan toimintaan. (Cacciatore 2007, 321.) Lapsen erityisiä tarpeita ja etuja turvaamaan on kehitetty YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (1989), jonka mukaan jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus elämään, oikeus sanoa mielipiteensä, oikeus tasa-arvoon ja oikeus lapsen etuun (Yleissopimus lasten oikeuksista 21.8.1991).

International Planned Parenthood Federation ja Suomessa Väestöliitto on määritellyt nuorten seksuaalioikeudet, joiden mukaan jokaisella nuorella on seksuaalinen itsemääräämisoikeus ja oikeus toteuttaa omaa seksuaalisuuttaan sukupuolesta, ihonväristä, seksuaalisesta suuntautumisesta tai terveydentilasta riippumatta. Nuorilla on oikeus tietoon, oikeus suojella itseään, oikeus seksuaaliterveydenhuoltoon ja oikeus osallistua. Oikeus elämään sisältää oikeuden tehdä itsenäisiä päätöksiä, ilmaista mielipiteensä, oikeuden nauttia kehostaan ja seksuaalisuudestaan. Oikeus suojella itseään sisältää oikeuden tulla suojelluksi suunnittelemattomilta raskauksilta, sukupuolitaudeilta ja seksuaaliselta hyväksikäytöltä. (Korhonen ym. 2009, 4-5; Cacciatore 2007, 322–324.)

Jokainen nuori tekee omat päätöksensä seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa, ja jokaisella on vastuu omasta toiminnastaan (Aho ym. 2008, 29). Kun nuori kokee seksuaalista häirintää, se mitätöi nuoren edut ja seksuaalioikeudet. Tällöin käytetään hyväksi nuoren ymmärtämättömyyttä, hyväuskoisuutta, kiltteyttä tai alisteista asemaa. Tällä tavoin häiritsijä saavuttaa omat tavoitteensa. Etenkin silloin, kun nuori luottaa tekijään, voi tapahtuman todellisen merkityksen ja luonteen ymmärtäminen olla haastavaa. (Valoaho 2013, 9.)

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan kaikkea ei-toivottua seksuaalista käytöstä toista ihmistä kohtaan. Se on tarkoituksellista ja yksipuolista seksuaalisväritteistä käyttäytymistä. Häirinnäksi luetaan kaikki ilman omaa suostumusta tapahtuva toiminta, joka jatkuu, vaikka häirinnän uhri on itse ilmaissut tekijälle pyynnön

lopettaa. Vaikka seksuaalisella häirinnällä voi olla usein yhtymäkohtia kiusaamiseen, ei tekijä pyri välttämättä tarkoituksella loukkaamaan uhriaan. (Aaltonen 2012, 83; Tasa-arvovaltuutetun toimisto 2014; Aho ym. 2008, 30–33.)

Seksuaalisen häirinnän kohteeksi (eli uhriksi) voi joutua kuka tahansa sukupuolesta ja iästä riippumatta. Toinen osapuoli (eli tekijä) käyttää hyväkseen valtaansa ja asemaansa, jolloin uhrin itsemääräämisoikeutta loukataan tahallisesti. Tekijä on usein uhrille entisestään tuttu henkilö ja tekijä voi olla yhtä lailla lapsi tai aikuinen. Pojat ovat useammin seksuaalisen häirinnän tekijöitä, mutta myös tytöt häiritsevät poikia seksuaalisesti (Kaltiala-Heino ym. 2015, 651). Häirintä saa uhrin tuntemaan itsensä noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaiseksi. Seksuaaliseen häirintään voi syyllistyä tahattomasti ja huomaamatta. (Aaltonen 2012, 83; Tasa-arvovaltuutetun toimisto 2014; Aho ym. 2008, 30–33.)

Seksuaalisella häirinnällä on valtavasti ilmenemismuotoja, jotka voidaan jaotella edelleen esimerkiksi sanattomiksi, sanallisiksi ja fyysisiksi muodoiksi. Sanatonta seksuaalista häirintää on esimerkiksi kaikki seksuaalisväritteiset eleet ja ilmeet sekä tirkistely. Sanallinen häirintä voi ilmetä esimerkiksi omaa vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevin huomautuksina tai kysymyksinä. Pornoaineiston esille asettaminen, suora ehdottelu tai seksin vaatiminen ovat sanallisia seksuaalisen häirinnän muotoja. Seksuaalisväritteistä uhkailua, kiristämistä tai johdattelua voi ilmetä. Häirintä seksuaalisessa mielessä on siirtynyt vahvasti Internet- ja mobiilimaailmaan. Seksuaalisväritteiset puhelinsoitot, tekstiviestit tai esimerkiksi sähköpostit, joissa lähetetään pornograafista tai muuten seksuaalisuutta loukkaavaa materiaalia nuoren ulottuville, on seksuaalista häirintää. Lisäksi salaa kuvaaminen ja kuvien levittäminen seksuaalisiin tarkoituksiin on seksuaalista häirintää. (Aaltonen 2012, 84.; Tasa-arvo valtuutetun toimisto 2014; Aho ym. 2008, 30–33.)

Seksuaalinen häirintä voi saada myös fyysisiä muotoja, kuten koskettelua, puristelua ja lahjontaa. Sitä on myös kuvien tai videoiden katselemiseen tai kuuntelemiseen pakottaminen. Siihen voi liittyä seksuaalista väkivaltaa tai seksuaalista hyväksikäyttöä, esimerkiksi raiskaus tai raiskauksen yritys tai esimerkiksi seksiin painostaminen tai pakottaminen. Häirintään voi liittyä myös rikokseksi

määriteltyjä tekoja, joista on aina ilmoitusvelvollisuus poliisille. (Aaltonen 2012, 84; Aho ym. 2008, 30–33.) Seksuaalinen ahdistelu ja seksuaaliseen toimintaan pakottaminen ja raiskaus on määritelty rangaistaviksi teoiksi lasten ja nuorten seksuaalisen kehityksen suojelemiseksi (Rikoslaki 19.12.1889/39.) Vuonna 2012 poliisin tietoon tulleista 3 511 seksuaalirikoksesta 1 009 oli raiskausrikosta. 8,5 % kaikista poliisin tietoon tulleista rikoksista on seksuaalirikoksia. (Savioja ym. 2015, 309–314; Lappi-Seppälä & Niemi 2012; Valoaho 2013, 3-17.)

Lain (Rikoslaki 19.12.1889/39) mukaan lapsen seksuaalinen suojaikäraja on 16 vuotta, joten alle 16-vuotiaaseen kohdistuva seksuaalinen teko on laitonta. Lapsen ja nuoren seksuaaliseksi hyväksikäytöksi luetaan alle 16-vuotiaaseen kohdistettu seksuaalinen teko tai lapsen johdattaminen tällaiseen tekoon, mikä vahingoittaa lapsen kehitystä. Ala-ikäisestä seksuaalisen häirinnän uhrista on tehtävä aina lastensuojeluilmoitus lastensuojelulain § 25 mukaan. Seksuaalista hyväksikäyttöä tai häirintää ei kuitenkaan ole nuorten keskinäinen ja yhteisymmärryksessä tapahtuva toiminta silloin, kun heidän henkisessä ja fyysisessä kehityksessä ei ole suurta eroa. (Rikoslaki 19.12.1889/39; Savioja ym. 2015, 309–314; Lappi-Seppälä & Niemi 2013, 97–118; Valoaho 2013, 3-17.)

Toinen suojaikäraja on 18 vuotta silloin, kun tekijä loukkaa sukupuolisiveellisyyttä valmistamalla, levittämällä tai pitää hallussaan seksuaalista kuvamateriaalia uhrista. Nuorella ei ehkä ole lainkaan tietoa siitä, että häntä on joskus kuvattu salaa. Seksuaalipalvelujen ostaminen alle 18-vuotiaalta on myös rikos. Lisäksi 18 vuoden suojaikäraja pätee silloin, kun nuori on häiritsijän kanssa jonkinlaisessa alisteisessa suhteessa eli esimerkiksi koulussa opettajaan tai harrastuksessa toimii nuoren valmentajana. Vaikka kaikkea seksuaalista häirintää ei ole määritelty rikokseksi, se voi silti olla vahingollista uhrilleen. (Rikoslaki 19.12.1889/39; Savioja ym. 2015, 309–314; Lappi-Seppälä & Niemi 2013, 97–118; Valoaho 2013, 3-17.)

Tyttöjen ja poikien välillä on huomattavia eroja seksuaalisen häirinnän ilmenemistapojen ja yleisyyden välillä. Varsinkin tytöt kohtaavat useammin ruumiinmuotojen arviointia, kähmintää, koskettelua, seksuaalimoraalin kyseenalaista-

mista, seksiehdotuksia, lähentelyä ja käyttäytymisen asiatonta kommentointia. Pojat kokevat useammin seksuaalista nimittelyä, niin sanottua ”homottelua” tai sukupuoliroolin loukkaamista. Nuorten on myös tärkeää tiedostaa, että myös pojat voivat joutua hyväksikäytön ja häirinnän uhreiksi ja tekijänä voi olla nainen. Yleensä naisen ollessa tekijä ei poika eikä hänen lähipiirinsä nimeä tilannetta seksuaaliseksi häirinnäksi. (Aaltonen 2006, 147–164; Aaltonen 2012, 86.)

Voi olla vaikeaa erottaa flirttailua ja seksuaalista häirintää toisistaan, koska ihmisten sietokyky ja omat kokemukset ovat erilaiset. Seksuaalista häirintää voidaan joissain tilanteissa normalisoida, romantisoida tai vähätellä käyttämällä esimerkiksi ilmauksia ”pojat on poikia” tai ”rakkaudesta se hevonenkin potkii”. Myös sukupuoliset stereotypit voivat vaikuttaa taustalla seksuaalista häirintää vähätellessä. Esimerkiksi juuri tyttöjen yleistetään olevan järkeviä, vastuullisia ja kypsiä. Samalla tyttöjen on oletettu sietävän vastuuttomia ja epäkypsiä poikia. Häirintään syyllistyvä tyttö määritelläänkin helposti väärällä tavalla seksuaaliseksi, rivoksi tai jopa poikkeavaksi, vaikka omien rajojen kokeilu kuuluu yhtäläillä myös tytöille. Häirintää kokeneen nuoren oma toiminta saatetaan siis tulkita virheellisesti häirinnän kerjäämiseksi tai provosoinniksi. (Aaltonen 2006, 147–164; Aaltonen 2012, 11, 86, 135–139.)

Seksuaalinen häirintä on yksilöllinen eli subjektiivinen kokemus, ja se vaikuttaa uhriinsa haitallisesti. Sitä kautta sillä voi olla vaikutusta myös esimerkiksi nuoren muuhun ympäristöön. Sillä on todettu olevan vaikutusta esimerkiksi työmotivaatioon, yhteenkuuluvuuden tunteen puuttumiseen tai aloittekyvyttömyyteen. Psykkisesti ja psykosomaattisesti seksuaalinen häirintä saattaa aiheuttaa vakaviakin seurauksia uhrilleen. (Chilea 2011, 146; Naricisa 2014, 74–86.) Esimerkiksi Belgialaisessa tutkimuksessa (2004) haastateltiin 12–18 vuotta täyttäneitä seksuaalisen häirinnän uhreja (n= 100). Heistä 53 % kertoi kärsineensä merkittävästä traumaoireista pian hyväksikäytön paljastumisen jälkeen. (Bal ym. 2004, 108–123)

Seksuaalisen häirinnän uhrille saattaa seurata tapahtumasta post-traumaattinen stressireaktio, joko välittömästi tapahtuman jälkeen tai vasta viiveellä. Tällöin kokemus saattaa kriisiytyä vasta jopa vuosien kuluttua. (Ylikomi & Punamäki

2007, 877–883.) Nuorten college -opiskelijoiden itsetuhoisuuskäyttäytymisen merkittäväksi riskitekijäksi on todettu seksuaalisen häirinnän kokemukset (Gratz ym. 2002). Nuorella saattaa olla itsemurha-ajatuksia tai jopa yrityksiä seksuaalisesta häirinnästä johtuen. Lisäksi syyllisyyden, häpeän, toivottomuuden, mässennuksen tai surun kokemukset ovat yleisiä nuorten keskuudessa. Joillekin ratkaisu voi olla itsensä satuttaminen olon helpottamiseksi esimerkiksi lyömällä nyrkkiä seinään, lyömällä itseä tai viiltelemällä ihoa. Myös päihteiden käytöllä jotkut yrittävät poistaa ahdistusta. (Chilea 2011, 146; Makkonen & Cacciatore 2006, 3849–3852.)

Seksuaalisen häirinnän kokemukset vaikuttavat kognitiivisiin toimintoihin, kuten vireystilaan ja keskittymiskykyyn, joka aiheuttaa levottomuutta, unihäiriöitä ja väsymystä. Kuvaan saattaa astua tietynlaista välttämiskäyttäytymistä, ja pelot saattavat saada vallan nuoressa, esimerkiksi liittyen erilaisiin ääniin, paikkoihin tai ihmisiin, jotka muistuttavat tapahtumasta. Nuori saattaa saada hallitsemattomia takauksia ja psykoosinkaltaisia pakokauhureaktioita. Tämän seurauksena nuoren toimintakyky voi laskea ja taantuminen ja alisuoriutuminen voivat vaikuttaa koulumenestykseen. Ystävien seurasta vetäytyminen tai harrastusten poistaminen voivat eristää nuorta omasta yhteisöstään. (Makkonen & Cacciatore 2006, 3849–3852; Ylikomi & Punamäki 2007, 877–83.)

Seksuaalinen häirintä voi muuttaa nuoren kehonkuvaa ja aiheuttaa seksuaalista haluttomuutta. Nuori saattaa tuntea itsensä ”likaiseksi”, pelätä tauteja ja tuntea itsensä leimatuksi. Nuori saattaa alkaa vilttelemään omien perheenjäsenten tai kavereiden kosketusta, tai päinvastoin haluaa saada läheisiltään erityisen paljon turvallista läheisyyttä ja koskettamista. Häirinnän uhrin kokemukset voivat vaikuttaa myös seksuaalisuuteen ja vaikuttaa seurustelusuhteeseen. Nuori voi kokea, että kaikki seksuaalinen kanssakäyminen ihmisten välillä on likaista, paha tai hyväksikäyttöä. Seurustelusuhde voi katketa, tai se lakkaa olemasta seksisuhde. Jotkut nuoret voivat alkaa käyttäytymään korostuneen seksuaalisväritteisesti, esimerkiksi hakeutumalla uusiin seksiriskitilanteisiin. (Makkonen & Cacciatore 2006, 3849–3852.)

Somaattisesti seksuaalinen häirintä saattaa aiheuttaa muun muassa päänsärkyä, pahoinvointia, vatsakipuja, huimausta, sydämen tykytyksiä tai hengitysvaikeuksia. Lisäksi erilaiset kiputilat, kirvely, kutina, vihlominen, polte, kihelmöinti, etenkin sukupuolielinten alueella, voivat myös kuulua oirekuvaan. Nuori saattaa kokea tästä johtuen gynekologisen tutkimuksen mahdottomaksi kivun, takaumien, lihasjännityksen tai pelon takia. (Makkonen & Cacciatore 2006, 3849–3852.)

3 NUORTEN KOKEMUKSET SEKSUAALISESTA HÄIRINNÄSTÄ JA SEN ENNALTAEHKÄISYSTÄ

3.1 Nuorten kokemukset seksuaalisesta häirinnästä

Suomessa nuorten seksuaalisuutta, seksuaalisen häirinnän esiintyvyyttä sekä sen ilmenemismuotoja on tutkittu kattavasti Terveys- ja hyvinvoinninlaitoksen teettämien kouluterveyskyselyiden avulla. Kouluterveyskyselyn avulla kerätään tietoa nuorten elinoloista, kouluoloista, koetusta terveydestä, terveystottumuksista sekä opiskeluhuollosta. Kouluterveyskyselyn tulosten on todettu tukevan nuorten terveyttä ja hyvinvointia edistävää työtä oppilaitoksissa ja kunnissa. Kyselyyn osallistuu noin 200 000 peruskoulujen 8. ja 9. luokkien oppilasta sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista. Kouluterveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi. (Kouluterveyskysely 2015.)

Vuoden 2013 kouluterveyskyselyn mukaan ammattiopistossa opiskelevista tytöistä 33 % (n=15440) ja lukiossa opiskelevista tytöistä 23 % (n=27771) on kokenut seksuaalista häirintää joskus tai toistuvasti. Poikien lukemat eivät ole niin korkeat kuin tyttöillä. Tytöt kokevat selkeästi poikia enemmän seksuaalista väkivaltaa, kuten vastentahtoista intiimiä koskettelua, seksiin painostamista tai pakottamista tai maksun tarjoamista seksistä. Ammattiopistossa opiskelevista pojista 11 % (n=19336) ja lukiolaisista pojista 6 % (n=20839) on kokenut seksuaalista häirintää joskus tai toistuvasti. (Luopa ym. 2014, 23; Kouluterveyskysely 2013.)

Tarkasteltaessa tarkemmin Varsinais-Suomen tuloksia käy ilmi, että seksuaalisen häirinnän kokemusten määrä on verrattain koholla verrattuna muuhun Suomeen. Tyttöjen ja poikien erot ovat herkästi havaittavissa. Kouluterveyskyselyyn vastanneista tytöistä 26 % (n=3569) on kokenut yhdyntään tai muunlaiseen seksiin painostamista tai pakottamista. Poikien kohdalla luku on 9 % (n=3519). Seksuaalisuutta loukkaavan nimittelyn, esimerkiksi ”homottelun” tai ”huorittelun” tulokset eivät vaikuta juuri eroavan toisistaan oppilaitoksen tai su-

kupuolen mukaan. Lukiolaisista tytöistä 40 % (n=2248) ja pojista 36 % (n=1672) on kokenut seksuaalisuutta loukkaavaa nimittelyä, ammatillisten oppilaitosten tytöistä 50 % (n=1328) ja pojista 32 % (n=1856). (Luopa ym. 2014, 23–25: Kouluterveyskysely 2013.)

Tänä päivänä tyttöjen ja naisten pukeutuminen on muuttunut aiempaa näkyvämmäksi, paljastavammaksi ja julkisemmaksi. Tämä saattaa osaksi lisätä tyttöihin ja naisiin kohdistuvaa seksuaalista häirintää. Myös mainonnalla on nykykulttuurissa keskeinen rooli. Mainoksissa on esillä yleisesti sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liitettyjä merkityksiä ja odotuksia, mitkä luovat nykypäivän nuorille paineita ja ongelmia suhtautua omaan vartaloonsa. (Aaltonen 2012, 27.)

Seksuaalinen häirintä on yleisempään ammattiin opiskelevilla, kuin lukiolaisilla. (Kouluterveyskysely 2013). Ammattiin opiskelevilla on myös enemmän kokemusta lukioon verrattuna seksuaalisesta kanssakäymisestä (Puusniekka & Jokela 2012, 174–183). Esimerkiksi vastentahtoista kehon intiimien alueiden koskettelua on Varsinais-Suomalaista lukiolaisista kokenut 12 % (n=3901) ja ammattiopistolaisista 19 % (n=3190) vastaajista. Seksiin painostamista tai pakottamista on kokenut Varsinais-Suomalaista lukiolaisista 5 % (n=3899) ja ammattiin opiskelevista 12 % (n= 3189). (Kouluterveyskysely 2013.)

Lukiolaisten ja ammattiin opiskelevien nuorten eriarvoisuutta tutkittaessa korostuu sosioekonominen asema. Sosioekonominen asema muodostuu koulutuksesta, tuloista, ammatista ja henkilön asemasta työelämässä. (Forssen & Sepälä 2011, 305–307.) Koulutus vaikuttaa merkittävästi henkilön terveyteen ja hyvinvointiin sekä aikuisiällä taloudelliseen toimentuloon. Varhaisemmissa elämänvaiheissa koetut terveys- ja hyvinvointierot heijastuvat aikuisuuteen. Lapsen ja nuoren kehitykseen ja hyvinvointiin vaikuttavat henkilön perimä, biologinen, psykologinen ja sosiaalinen ympäristö. Tähän vaikuttaa myös yhteiskunnalliset päätökset sekä sukupolvissa jatkuvat sosiaaliset, aineelliset ja kulttuuriset elämänvalinnat. (Paananen ym. 2012, 3- 12; Puusniekka & Jokela 2012, 174–183.)

Lapsuuden ja nuoruuden elinolot, opitut tavat ja terveystottumukset vaikuttavat henkilöön läpi elämän. Lapsuudessa ja nuoruudessa luodaan perusta myöhemmälle hyvinvoinnille. Vanhempien sosioekonominen asema, koulutustaso, taloudellinen ja terveydellinen tilanne ja perhesuhteiden muutokset vaikuttavat nykypäivänä perheen lapsien koulutustasoon ja muihin hyvinvoinnin osaluoihin. Nuorten ongelmista keskusteltaessa unohdetaan usein, että hyvinvointierot ja syrjäytyminen ovat ilmiöitä, jotka useimmiten juontavat juurensa varhaisempiin elämänvaiheisiin. Kehitysympäristöllä, jossa lapset ja nuoret elävät, on suuri merkitys eriarvoisuuden syntymiseen. Se joko tasaa tai lisää eriarvoisuutta. (Luopa ym. 2014, 30; Kouluterveyskysely 2013; Paananen ym. 2012, 3-28.)

Nuoret voivat suurimmaksi osaksi hyvin, ja heidän oma tietoisuutensa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista on lisääntynyt. Silti eriarvoisuus on ongelma kouluissa. Terveyserot koulutustaustan mukaan ovat merkittäviä, ja joissain kohdissa erot ovat lisääntyneet viime vuosina. Yleisessä hyvinvoinnissa on näkyvillä suuria eroja lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden välillä. Sukupuolella on vaikutusta eroihin. Ammattiin opiskelevat kokevat terveytensä ja elintapansa heikoimmiksi lukioon verratessa. He käyttävät lukiolaisia yleisimmin päihkeitä. Ammattiin opiskelevat kohtaavat lukiolaisia useammin väkivaltaa. Fyysistä väkivaltaa tai uhkailua oli vuoden aikana kokenut joka neljäs ammattiopistoissa opiskeleva poika ja joka viides tyttö. Lukiolaispojista taas fyysistä väkivaltaa oli kokenut joka viides ja tytöistä joka kymmenes. (Paananen ym. 2012, 3-28.)

Polarisaatiolla tarkoitetaan kahtiajakautumista, joka ilmenee peruskoulun jälkeen nuoren valitessa lukion ja ammattiopiston välillä. Terveys on monien mittareiden mukaan huonompi koulutuksen ulkopuolelle jäävillä peruskoulun ja ammatillisen koulutusväylän valinneilla pojilla ja tytöillä kuin lukiokoulutuksen valinneilla pojilla ja tytöillä. Lukioväylän ja ammattiopintoväylän valinneiden nuorten väliset terveyserot ovat pysyviä, mikä ennakoi myös näiden erojen jatkuvan aikuisuuteen. (Ståhl & Rimpelä 2010, 80–83.) Vaativina kohtina nuorten koulutusurilla on pidetty siirtymiä vaiheesta toiseen, kuten peruskoulusta toisen asteen koulutukseen ja sieltä työelämään. Näihin siirtymiskohtiin liittyy merkittävä

riski ajautua sivuraiteelle koulusta työelämään johtavalta polulta. (Myllyniemi 2008, 28.)

Enemmistö nuorista voi, käyttäytyä ja tulee toimeen kohtuullisen hyvin, osa jopa entistä paremmin tai erinomaisesti. Nuorilla on kuitenkin enemmän erilaisia ongelmia, pahoinvointia ja vahingollista käyttäytymistä. Nämä ongelmat näkyvät nuorten erityispalveluiden ruuhkautumisena, nuorten terveysongelmina, koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jäämisenä. Tällä tavoin nuorten joukosta ”menestyvät” ja ”syrytyt” etäännyvät toisistaan. (Eräranta & Autio 2008, 8.)

Erityisesti nuorten kohdalla seksuaalinen häirintä on siirtynyt Internetiin (Pelastakaa lapset Ry 2011a). Lampainen (2011) on tutkinut nuorten (n=36) verkossa tapahtuvaa häirintää. Tutkimuksen mukaan Internetin laajojen palvelujen käyttö on tullut nuorille arkipäiväksi ja luonut uusia mahdollisuuksia seksuaalisen häirinnän toteuttamiselle. Internet tarjoaa nuorille väylän luoda uusia kontakteja ilman vanhempien ja huoltajien valvovaa silmää. (Lampainen 2011, 102–105.) Kouluterveyskyselyn (2013) mukaan Varsinais-Suomalaisista lukiolaista tytöistä jopa 41 % (n=2252) ja pojista 10 % (n=1672) on kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua puhelimesta tai Internetissä (Luopa ym. 2014, 23–30; Kouluterveyskysely 2013).

Moni nuori joutuu seksuaalisen häirinnän kohteeksi Facebookissa ja muualla Internetissä. Häirintään syyllysty usein joku toinen nuori. Häirintä voi olla ahdistavia kommentteja tai salaa otettuja kuvia, joita ei saa koskaan pois, vaan ne seuraavat kohdetta koko loppuelämän. ”Nettihäirinnästä” jää kuitenkin aina jälki, mikä voidaan yhdistää tekijään monien vuosienkin päästä. Internetissä ja koululla tapahtuvalla häirinnällä on yhteyttä toisiinsa. (Tasa-arvovaltuutetun toimisto 2014, 4-12.)

Saaisen (2014) Tampereen yliopistossa valmistuneessa laadullisessa tutkimuksessa perusjoukkona olivat nuoret (n=3), jotka ovat joutuneet Internetissä seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi. Aineistona oli myös kaksi selviytymiskertomuksia sisältävää teosta ja muutama ammattilaisen sähköpostivastaus. Tutkimuksessa korostetaan, että seksuaalista häirintää kokeneen nuoren avun ha-

keminen on hankalaa, ja sitä leimaa usein häpeän ja syyllisyyden tunteet. Tuen ja läsnäolon merkitys koetaan nuorten keskuudessa erittäin tärkeänä. Varsinaisesta seksuaalisen häirinnän tilanteesta puhuminen saattaa olla uhrille vaikeaa. Ystävien merkitys ja tuki ovat nuorelle erittäin tärkeitä, mutta kertominen heille saattaa osalle tuntua haastavalta. Toiset nuoret ovat saaneet apua puhuessaan vieraan ihmisen kanssa kokemuksistaan. Jotkut taas eivät halua puhua edes ammattiauttajan kanssa. Joillekin nuorille kirjoittaminen ja nimettömänä pysyminen on helpoin vaihtoehto käsitellä kokemuksiaan. (Saarinen 2014, 30–45; Valoaho 2013, 20–33.)

Piispa ja Honkatukia (2006) ovat tehneet naisille kyselytutkimuksen väkivallan kokemisesta. Tutkimuksessa käytettiin vuosien 1997 ja 2005 postikyselynä kerättyjä Naisten turvallisuus – tutkimuksen aineistoja. Aineiston otantaryhmä oli 18–74 -vuotiaat naiset (n=7000). Uhritutkimusten perusteella naisten seksuaalisen väkivallan ja häirinnän kokemukset tapahtuvat yleensä nuorena. Tutkimus osoittaa vajaan kymmenesosan 18–25 -vuotiaista naisista kokeneen seksuaalista väkivaltaa tai sen uhkaa viimeisen vuoden aikana, kun taas osuus vanhemmista naisista on kaksi prosenttia. Puolet nuorista naisista kertoi kokeneensa seksuaalista häirintää vuoden aikana, ja juuri nämä nuorten naisten häirintäkokemukset ovat kasvaneet. Tutkimuksessa tarkasteltiin nuorten naisten kokemaa seksuaalista häirintää polarisaation näkökulmasta. (Autio ym. 2008, 105–112; Piispa & Honkatukia 2006, 105–113.)

Seksuaalisen häirinnän kokemukset vaikuttavat kasautuvan samoille henkilöille. Piispa ym.(2006) tutkimuksen mukaan nuorten sosiaalinen asema, päihteiden käyttö ja harrastukset eivät lisää nuorten riskiä joutua uudelleen väkivallan uhriksi. Hyväksikäytön uhriksi uudelleen joutumista selittävät hyväksikäytön luonne, kuten sen kesto, voimankäyttö ja se, onko tekijä perheen jäsen. Naisten turvallisuus – kyselyaineiston perusteella nuorten naisten seksuaalisen väkivallan kokemukset ja niiden kasautuminen samoille henkilöille polarisoi nuoria naisia ja lisää terveysongelmia. (Autio ym. 2008, 105–112; Piispa & Honkatukia 2006, 105–113.)

Vanhemman voi olla vaikea havaita ja tunnistaa lasten oikeuksia loukkaavaa toimintaa esimerkiksi muuttuneessa Internetympäristössä. Vanhempien rooli korostuu tuettaessa seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutunutta nuorta. Kouluterveyskyselyn (2013) mukaan 49 % varsinaissuomalaisista nuorista oli sitä mieltä, että seksuaalisuuteen liittyvistä asioista on helppoa tai melko helppoa puhua jommankumman tai molempien vanhempien kanssa. (Kouluterveyskysely 2013). Vanhemman tulisi olla nuorelle tärkein turvallisuudentunteen luoja, jonka kanssa vaikeistakin kokemuksista pystyttäisiin puhumaan. (Saarinen 2014, 30–45; Valoaho 2013, 20–33.)

Koulun rooli on nuorille erittäin tärkeä seksuaalikasvatuksessa, mutta samalla he kokevat seksuaalista häirintää usein koulussa. Kouluissa tapahtuvaan seksuaaliseen häirintään puututaan harvoin tai se nimetään muuksi kuin häirinnäksi. Ympäristön reagoinnilla ja tilanteeseen puuttumisella on keskeinen rooli häirinnän loppumiseksi, sillä jokaisella nuorella on oikeus turvalliseen kouluun, jossa ei esiinny seksuaalista häirintää. (Tasa-arvovaltuutetun toimisto 2014, 4-5.)

Väestöliitto on luonut Seksimittarin, joka on tarkoitettu työkaluksi seksuaalisuuden puheeksi ottamiseen ja nuoruusikäisen seksuaalisen riskikäyttäytymisen tunnistamiseen. Seksuaalisella riskikäytöksellä tarkoitetaan mahdollisesti oman ja/tai kumppanin terveyttä ja turvallisuutta altistavaa toimintaa. Seksuaalista riskikäytöstä ovat esimerkiksi toistuva raskauden tai seksitautien ehkäisyn laiminlyönti, seksin käyttäminen kaupan välineenä ja seksin toistuva harrastaminen päihtyneenä. Seksuaalinen riskikäyttö esiintyy usein yhdessä muiden terveyttä ja turvallisuutta vaarantavien terveystottumuksien ja – tapojen kanssa. Myös sosiaaliset vaikeudet ja kouluongelmat ovat mahdollisia. Seksuaalinen kaltoinkohtelu-, hyväksikäyttö- tai väkivaltakokemus voi lisätä seksiriskikäyttäytymistä, tupakointia, huumeidenkäytön aloittamista sekä alkoholin väärinkäyttöä. (Väestöliitto 2015.)

Riskikäyttäytymisellä on yhteys seksuaaliseen häirintään. Nuorten humalajuominen oli yleisintä vuosina 2004 ja 2005, jonka jälkeen se on vähentynyt. Lukio-ikäisistä 18 % ja -pojista 21 % joi itsensä kuukausittain tosi humalaan vuonna 2013. Yleisintä humalajuominen oli ammattiopistossa opiskelevilla. Tytöistä 32

% ja pojista 37 % joi itsensä humalaan vähintään kerran kuukaudessa. (Luopa ym. 2014, 37; Kouluterveyskysely 2013.)

Pakarisen ym. (2014) tekemässä tutkimuksessa tutkittiin sähköisellä kyselylomakkeella kahdeksassa satunnaisesti valitussa oppilaitoksessa ammattiin opiskelevien 15–19 -vuotiaiden nuorten (n=705) seksuaalikäyttäytymistä. Tutkimuksessa selvisi, että seksuaalikäyttäytyminen on selkeästi yhteydessä seurustelusuhteen pituuteen, alkoholin käyttöön, tupakointiin, koherenssin tunteeseen ja kokemuksiin seksiin painostamisesta. (Pakarinen ym. 2014, 166–176.)

Nuorten kokema voimakas koherenssin tunne on yhteydessä terveyttä edistävään ja riskeiltä suojaavaan käyttäytymiseen nuorilla. Koherenssin tunteella tarkoitetaan nuoren oman elämänhallinnan tunnetta eli sitä, kuinka nuori tuntee eteen tulevat tilanteet ymmärrettävinä, hallittavina ja mielekkäinä. Vahvalla koherenssin tunteella on yhteys hyvään terveyteen ja vahvaan stressinhallintakykyyn. Se on melko pysyvä nuoren ominaisuus, jossa voi tapahtua muutoksia suurten elämäntilanteiden muutosten johdosta. Esimerkiksi parisuhteen päättymisen tai seksuaalinen häirintä voivat horjuttaa elämänhallinnan tunnetta. Elämänhallinnan tunnetta on mahdollista vahvistaa positiivisilla kokemuksilla, joilla on vaikutusta nuoren itsetuntoon. (Vastamäki 2010, 2.)

Heikolla koherenssin tunteella on tutkittu olevan yhteyttä seksuaaliseen hyväksikäytön kokemuksiin. Heikko koherenssi on yhteydessä myös suurempaan seksikumppaneiden määrään ja humalatilassa olemiseen seksin aikana. Seksiin painostuksen kokemuksella on yhteyttä humalatilaan seksin aikana. Nuorten terveyserojen kaventaminen nousee erittäin tärkeäksi elementiksi seksuaaliterveyden kannalta. (Pakarinen ym. 2014, 166–176.)

3.2 Seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisy

Lapsen varhaiset kokemukset säätelevät hänen kehitystään ja vaikuttavat lapsen ja aikuisen väliseen luottamukseen ja kiintymyssuhteeseen. Kiintymyssuhteen perusta muodostuu vanhemman ja lapsen välisestä vuorovaikutuksesta. Varhainen kiintymyssuhde vaikuttaa siihen, miten lapsi jälkeinpäin muodostaa

sosiaalisia suhteita ja luottaa aikuisen turvaan. Seksuaalinen hyväksikäyttö väärin ja vahingoittaa lapsen minäkuvaa ja seksuaalista kehitystä. Seksuaalisen häirinnän ehkäisy onkin jokaisen aikuisen asia. Kodin, perheen, suvun, ympäristön ja harrastusten merkitys seksuaalikasvatuksessa ja seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyssä on suuri. Nuorien kanssa on hyvä käydä läpi erilaisia työkaluja, ja heille on kerrottava heidän oikeuksistaan ja omista rajoistaan. Näin heillä on tieto ja taito puolustautua seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan, jotta tilanteita ei pääse syntymään. Tämän lisäksi koulun vastuu kasvattajana seksuaalisuusasioissa on hyvin merkittävä. Koululla on oltava säännöt, joita aikuiset valvovat. Nuorille on tärkeää toimia ohjaajana, jotta vääristyneet käsitykset korjataan oikeiksi. (Valoaho 2013, 19; Cacciatore 2007, 340–341; Bildjuschkin & Ruuhilahti 2012, 19–20; Aho ym. 2008, 38–39; Kontula & Meriläinen 2007, 38–39.)

Seksuaalikasvatus on merkittävä keino edistää nuoren seksuaaliterveyttä. Seksuaalikasvatusta annetaan 9. luokalla biologian ja terveystiedon tunneilla ja terveydenhoitajan antamana seksuaalikasvatuksena. Seksuaalikasvatukseen kuuluu seksuaalivalistus, -opetus sekä -neuvonta. Seksuaalivalistus on suurelle joukolle pidettävää seksuaalisuuteen liittyvien asioiden käsittelemistä. Seksuaaliopetus tapahtuu omassa luokassa opettajan toimesta opetussuunnitelman mukaisesti. Vuoden 2004 jälkeen terveystieto on palannut takaisin koulujen opetussuunnitelmiin, jolloin jokainen nuori saa seksuaaliopetusta. Seksuaalineuvonta perustuu vuorovaikutukseen ammattilaisen ja nuoren välillä. Neuvonta tapahtuu useimmiten kouluterveydenhoitajan vastaanotolla. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2012, 19–20; Aho ym. 2008, 38–39.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöllä on mahdollisuus opiskella oman pohjakoulutuksensa lisäksi 30 opintopisteen laajuinen seksuaalineuvojakoulutus (Kontula ym. 2014, 29). Sexpo-säätiön tavoitteena on toimia seksuaalisen hyvinvoinnin edistäjänä Suomessa. Nykyään säätiö järjestää lisäksi 30 opintopisteen laajuista seksuaalikasvatuskoulutusta esimerkiksi Jyväskylän tai Turun ammattikorkeakoululla. Koulutus antaa valmiuksia seksuaalikasvatuksen, -valistuksen ja -opetuksen toteuttamiseen juuri lasten, nuorten ja aikuisten parissa työskenteleville. (Sexpo-säätiö.)

Hyvä seksuaalikasvatus on luonteeltaan Ruuhilahden mukaan ”kohtaantuvaa, dialogista sekä yhdessä pohtivaa oppimista ja jakamista”. Siinä kasvattaja ja ohjattavat ottavat yhdessä asioista selvää ja molemmat osapuolet oppivat vastavuoroisesti toisiltaan. Samalla seksuaalikasvattaja voi korjata omalla osaamisellaan nuorten virheellisiä tietoja sekä avata kasvajille moninaisempia näkökulmia heidän ajatuksiinsa tai pohdintoihinsa. (Ruuhilahti 2014, 97.)

Suvivuon (2011) tutkimuksessa tarkasteltiin 9-luokkaisten tyttöjen itsehallintaa seksuaalisesti latautuneissa tilanteissa. Aineisto koostui 278 nuorten kirjoittamasta kirjoituksesta. Tutkimustulosten mukaan hyvä itsetunto ja monipuoliset neuvottelutaidot auttavat tyttöjen kykyä arvioida seksuaalisesti latautuneita tilanteita. Itsehallinnan ja itsetunnon vahvistaminen olisi nuorille tärkeää seksuaalikasvatuksessa. Seksuaalikasvattajan olisi tärkeää saada nuoret kohtaamaan omat tunteensa ja tarpeensa. Rohkaisemalla tyttöjä pohtimaan omia arvojaan ja odotuksiaan he voisivat olla valmiimpia kohtaamaan seksuaalisesti latautuneita tilanteita. Näitä asioita seksuaalikasvatuksen tulisi nuorelle tarjota ja näistä syistä dialoginen seksuaalikasvatus, simulaatiot ja kuvittelukyvyyn vahvistaminen ovat tärkeitä työkaluja erityisesti tyttöjen seksuaalikasvatuksessa. Suvivuon mukaan juuri tunneohjautuville tytöille olisi apua seksuaalikasvatuksesta, jossa tilanteita harjoitellaan mielikuvatasolla. (Suvivuo 2011, 23–43.)

Seksuaalikäyttäytyminen on osa ihmistä, joka voi ylläpitää ja vahvistaa tai heikentää seksuaaliterveyttä (STM 2009, 81). Seksuaaliterveyden edistämisen ja seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyssä keskeisiä asioita ovat myönteinen seksuaalisuuden edistäminen, seksuaalisen ja sukupuolisen identiteetin tukeminen, sukupuolitautilien ehkäisy ja seksuaalisen väkivallan ehkäisy ja tunnistaminen. Kouluterveydenhoitajan vastaanotolla on tärkeää ottaa seksuaalinen häirintä ja väkivalta puheeksi konkreettisin kysymyksin, jotta nuori ymmärtää vastaanoton luottamukselliseksi väyläksi tuoda omat kokemuksensa esille. Nuorten Avoimien Ovien asiakkaille (n=110) tehdyssä tutkimuksessa selvitettiin nuorten kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä ja väkivallasta. Suurin osa nuorista koki, ettei seksuaalisesta häirinnästä kyseleminen aiheuttanut nuoressa erityisiä tunteita ja se koettiin hyväksi asiaksi vastaanotolla. 86 % vastaajista

ilmoitti, että kysymyksiin on helppoa vastata riippumatta siitä, oliko joutunut joskus seksuaalisen häirinnän uhriksi. (Pakarinen ym. 2014, 166–176; Aho ym. 2008, 39–68.)

Opettajien roolia koulussa pyritään vahvistamaan, jotta nuoret saisivat työkaluja ja tietoa seksuaalisesta häirinnästä ja sen ennaltaehkäisystä. Avuksi on kehitetty erilaisia oppimateriaaleja, joiden tavoitteena on auttaa nuorta tunnistamaan seksuaalinen häirintä ja ymmärtää häirintään puuttumisen merkitys, omien rajojen puolustaminen ja toisen rajojen kunnioittaminen. Esimerkiksi tasa-arvovaltuutetun ”Ei meidän koulussa” – kampanja antaa opettajille työkalun oppilaitoksissa tapahtuvaa seksuaalista häirintää vastaan. (Tasa-arvovaltuutetun toimisto 2014, 4-5; Kontula & Meriläinen 2007, 38–39.)

Sosiaali- ja terveysministeriön terveyden edistämisen määrärahoista rahoitetun Selkenevää! – hankkeen avulla pyrittiin vahvistamaan ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien nuorten seksuaalista hyvinvointia ja terveyttä. Opettajia koulutettiin kohtaamaan erilaisia seksuaalikysymyksiä arjessa sekä kannustamaan nuoria tekemään oman seksuaaliterveyden ja hyvinvoinnin kannalta myönteisiä valintoja ja päätöksiä. Selkenevää! -hankkeen tavoitteena oli, että nuoren oma hyvinvointi luo lisää hyvinvointia tämän lähisuhteisiin ja sitä kautta myös yhteiskuntaan. Hanketta oli mahdollista soveltaa myös lukiossa. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2010, 13.)

Aaltonen (2012) on kirjoittanut ”Turvataitoja nuorille” – oppaan. Opas on sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen häirinnän ehkäisyyn. Nuorten kanssa on erittäin tärkeää puhua seksuaalisuudesta positiivisena voimavarana. Nuorille on pystyttävä puhumaan seksistä ja seksuaalisesta häirinnästä. Keskustelu auttaa nuorta hahmottamaan, mitkä asiat kuuluvat seksiin ja mitkä ovat seksuaalista häirintää. Nuorille tulisi korostaa, että seksuaalinen kanssakäyminen tulisi aina olla vapaaehtoista, molemminpuolista, tasavertaista, oman ja toisen rajoja kunnioittavaa ja turvallista. Seksin tulee tehdä hyvää sen kummallekin osapuolelle. Sen saadessa aikaan pahaa on kyseessä todennäköisesti seksuaalinen häirintä. Turvataitokasvatuksella lisätään nuorten omia voimavaroja, kerrotaan ja lisätään tietoa seksuaalioikeuksista sekä tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Kasva-

tuksella vahvistetaan nuorten keinoja puolustautua väkivallalta, häirinnältä ja seksuaaliselta kaltoinkohtelulta. Nuorten on tärkeää tiedostaa, mitä minä itse haluan ja mitä minä en halua. On tärkeää tunnistaa omat rajansa, ja toisen osapuolen tulee kunnioittaa niitä. (Aaltonen 2012, 11, 135–139.)

Myös Internetissä tapahtuvaa seksuaalista häirintää voi ennaltaehkäistä. Aikuis-ten aito kiinnostus ja osallistuminen nuoren elämään ovat lähtökohdat suojel-luksi tulemiseen. Nuoren kanssa olisi hyvä keskustella ja kysyä, onko hän kohdannut Internetissä epäasiallista toimintaa tai ahdistavaa sisältöä. Vanhemman ja nuoren välinen luottamussuhde kasvaa ja nuorelle tulee olo, että hän uskaltaa puhua vanhemmilleen häntä huolestuttavat asiat. Internetissä tapahtuvaan seksuaaliseen häirintään voi myös itse vaikuttaa. Internetissä on hyvä huomioi-da se, ettei kaikki ole sitä, miltä näyttää. Nuorille täytyy painottaa, että tuntemat-tomille ei kannata paljastaa itsestään liikaa tietoa. Tärkeää on kertoa nuorelle myös, että yksityisasiat eivät kuulu julkiseen mediaan, sillä kaikki voi päätyä vääriin käsiin. Jokaisella on oikeus seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen ja suojaan hyväksikäytöltä myös Internetissä. (Valoaho 2013, 19; Pelastakaa lap-set 2011b, 10.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSONGELMAT

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää nuorten käsityksiä ja kokemuksia seksuaaliseksi häirinnästä. Tavoitteena on saada tietoa seksuaalisesta häirinnästä, jonka avulla nuorten kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä voitaisiin ehkäistä

Tutkimusongelmat:

1. Minkä ammattipistolaiset sekä lukiolaiset nuoret käsittävät seksuaaliseksi häirinnäksi?
2. Millaisia kokemuksia ammattipistolaisilla ja lukiolaisilla nuorilla on seksuaalisesta häirinnästä?
3. Millaisia ehdotuksia nuorilla on seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi?

5 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksen aiheen ajankohtaisuus vaikutti aiheen valintaan. Seksuaalista häirintää on käsitelty laajalti mediassa. Myös nuorten oma tietoisuus seksuaalisuuteen liittyvistä asioista on lisääntynyt (Paananen ym. 2012, 3-28). Erityisesti nuorten kohdalla seksuaalinen häirintä on siirtynyt Internetiin (Pelastakaa lapset Ry 2011a). Aihe on nuorten kanssa työskenteleville tärkeä ja tämän tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa seksuaalisesta häirinnästä, jonka avulla nuorten kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä voitaisiin ehkäistä. Toimeksiantajana tutkimuksessa on Salon terveyskeskus, jossa käsiteltiin viimeisimmän kouluterveyskyselyn tulokset Salon alueelta. Tuloksissa ilmeni määrän lisääntymistä juuri seksuaalisen häirinnän osa-alueella. Terveyskeskus toivoi lisätutkimusta asiasta.

Aineiston haku lähti liikkeelle kokeilemalla erilaisia hakusanoja suomeksi ja englanniksi eri hakuohjelmia käyttäen. Hakusanoina käytettiin esimerkiksi: nuorten seksuaalinen ahdistelu/häirintä, seksuaalinen häirintä ja sexual harassment among young. Tuloksista valikoitui tutkimuksia, joissa mainittiin seksuaalinen ahdistelu erityisesti nuorten näkökulmasta. Suomenkielisiä tutkimuksia löytyi Medic:stä 6 kappaletta. Englannin kielellä osumia löytyi esimerkiksi Cinah:sta 94 ja PubMed:stä 205 kappaletta. Lisäksi alan kirjallisuuteen tutustuttiin kattavasti.

Tämä opinnäytetyönä toteutettu tutkimus toteutettiin informoituna kyselynä. Kyselyssä aineisto kerätään standardoidusti eli aineisto kerätään kaikilta vastaajilta täysin samassa muodossa ja samalla tavalla. Kyselyyn vastataan rehellisemmin, kun kysely suoritetaan anonymisti. Lisäksi se on helppo ja tehokas tapa kerätä aineistoa. Jos lomake on hyvin suunniteltu, aineisto saadaan melko nopeasti tallennettuun muotoon ja käsiteltäväksi. Kyselytutkimuksen heikkoutena pidetään sen pinnallisuutta. Tutkijat eivät saa varmistusta siitä, kuinka vakavasti ja rehellisesti vastaajat ovat suhtautuneet tai miten onnistuneita valitut muuttajat ovat vastaajien näkökulmasta. Hyvän kyselylomakkeen laatiminen vie

aikaa ja vaatii taitoa tutkijalta. Joissain tapauksissa vastaajien kato eli vastamattomuus nousee esille. (Hirsjärvi ym. 2008, 188–195.)

Tähän tutkimukseen kyselylomake valikoitui aineistonkeruumenetelmäksi aiheen arkaluontoisuuden vuoksi. Aineistonkeruu lähti liikkeelle siitä, että lomakkeet jaettiin henkilökohtaisesti ja samalla tutkittaville nuorille kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteista. Nuoria kehoitettiin vastaamaan rehellisesti, sillä tutkimukseen vastattiin täysin anonyymisti. Kyselylomakkeen (Liite1) lähdemateriaalina käytettiin kouluterveyskyselyä, jonka pohjalta laadittiin oma kyselylomake. Kyselylomake sisälsi avoimia ja strukturoituja monivalintakysymyksiä. Tutkimuslomakkeen demografisia muuttujia käsittelivät kysymykset yksi ja kaksi. Nuorten omia käsityksiä kartoitettiin kysymysten 3-18 avulla. Kysymykset 3-18 vastasivat tutkimusongelmaan yksi. Tarkoituksena oli kuvailla tarkemmin nuorten omia käsityksiä seksuaalisesta häirinnästä.

Nuorten omia kokemuksia käsittelivät kysymykset 19–44. Ensin nuoret saivat vastata kysymykseen: ”oletko kokenut seksuaalista häirintää?” Tämän jälkeen kysyttiin tarkemmin eritellen, mitä eri seksuaalisen häirinnän muotoja nuoret opiskelijat olivat kokeneet. Tärkeää oli selvittää, mitä seksuaalisen häirinnän muodoista nuoret kokevat eniten. Avoimella kysymyksellä selvitettiin myös nuorten epämiellyttävien seksuaalisen häirinnän kokemus. Tutkimuksessa selvitettiin, missä nuoret yleisimmin kokevat seksuaalista häirintää, ja ovatko he voineet puhua omista kokemuksistaan jonkun aikuisen kanssa. Kysymykset 19–44 vastasivat tutkimusongelmaan kaksi. Kysymyksellä 45 kartoitettiin nuorten omia ehdotuksia seksuaalisen häirinnän ennalta ehkäisemiseksi, jotta saataisiin itse nuorilta omia näkökulmia siitä, mitä voitaisiin tehdä, jotta seksuaalinen häirintä nuorten keskuudessa saataisiin vähenemään. Kysymys 45 vastasi tutkimusongelmaan kolme.

Luvat tutkimuksen toteuttamiseen saatiin oppilaitosten laatukoordinaattorilta, koulutusjohtajalta (Liite 2) sekä lasten ja nuorten palveluiden päälliköltä (Liite 3). Anomus tutkimuslupaa varten jätettiin 1.6.2015. Lupa tutkimusaineiston kokoamiseksi (Liite 4) saatiin Salon terveyskeskukselta 30.6.2015. Luokkavalinnoista keskusteltiin oppilaitosten rehtoreiden ja opettajien kanssa, jotta luokilla olisi

suunnilleen yhtä paljon poikia kuin tyttöjä. Luokiksi valikoituivat Salon lukion 3. luokkalaiset (n=15) ja Salon seudun ammattiopiston yksi kolmannen vuoden ryhmä (n=16). Tutkimuksen otos oli 31 oppilasta.

Tutkimuksen tekijät keräsivät aineiston 3.9.2015 ammattiopiston opiskelijoilta ja 17.9.2015 lukiolaisilta. Ennen lomakkeiden jakoa ohjeet ja tutkimuksen tarkoitus kerrottiin suullisesti. Heitä ohjattiin vastaamaan kyselyyn rehellisesti, nimettömästi ja yksin. Lisäksi oppilaita kehoitettiin lukemaan saatekirje huolellisesti. Saatekirjeessä esiteltiin tutkimuksen tekijät ja tutkimuksen toimeksiantaja. Siinä esiteltiin tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet. Nuorille korostettiin, että tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista sekä lomakkeen täyttäminen tulkittiin kyselyyn osallistumiseksi. Ammattiopistossa vierailtiin oppitunnin alussa. Info annettiin, ja kyselylomakkeet jaettiin täytettäväksi. Luokanopettaja sekä tutkijat olivat läsnä koko aineistonkeruun ajan. Vastausaikaa varattiin puoli tuntia, mutta kyselyyn vastaaminen vei oppilaalta keskimäärin noin 10 minuuttia. Oppilaita ohjattiin kääntämään lomakkeet, kun vastaaminen on valmista. Kaikki lomakkeet kerättiin yhtä aikaa kaikkien vastausten ollessa valmiina. Yksi ammattiopistolainen ei vastannut kyselyyn.

Lukiossa aineistonkeruutilaisuus toteutettiin rehtorin varaamassa tilassa, jonne rehtori oli luvannut järjestää oppilaat paikalle. Tutkimustilaisuuden ajankohta osui lukion ruokailuun ja osa lukiolaisista oli lukulomalla. Paikalla oli aluksi kolme oppilasta. Oppilaita kuulutettiin keskusradion kautta ja pyydettiin käytäviltä ja ruokalasta osallistumaan tutkimukseen. Paikalle saapui lopulta tarpeeksi tyttöjä ja poikia, ja oppilaat ohjattiin istuutumaan joka toiseen penkkiin. Aineistonkeruutilanteessa molemmat tutkijat olivat paikalla ja antoivat ohjeita kyselyn täyttämiseen ja saatekirjeen lukemiseen. Oppilaille annettiin lupa poistua omaan tahtiin, ja kyselylomakkeet palautettiin vastauspuoli alaspäin. Oppilailla oli mahdollisuus kysyä täydentäviä kysymyksiä koko aineistonkeruutilaisuuksien ajan, mutta kysymyksiä ei tehty.

Saadut vastaukset syötettiin SPSS-tilastointiohjelmaan syys-lokakuussa 2015, jonka jälkeen tuloksia päästiin käsittelemään. Tuloksia esitettiin prosentteina, frekvensseinä sekä ristiintaulukointeina. Avoimet kysymykset (3, 35, 36, 44 ja

45) analysoitiin ensin SPSS-ohjelmalla siltä osin, oliko tutkittava vastannut kysymykseen vai jättänyt kokonaan tyhjäksi. Avoimet kysymykset litteroitiin ja analysoitiin sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysissä kuvattiin kyselylomakkeiden sisältöä sanallisesti (Tuomi & Sarajärvi 2011, 105–106). Tutkimuksen tulosten sisältöä eriteltiin ja analysoitiin. Sisällön erittelyllä kuvattiin tutkimustulosten vastauksien sisältöä kvantitatiivisesti (Tuomi & Sarajärvi 2011, 105–106). Sisällön erittelyssä kyselylomakkeen vastaukset kerättiin sanallisessa muodossa, sanallisina ilmaisuina, määrällisessä muodossa, luokiteltuina ja tilastoituina (Tuomi & Sarajärvi 2011, 105–106). Sisällön analysoinnissa aineisto käsiteltiin eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105). Eritoten kysymyksissä 19 ja 20–34 kiinnitettiin huomiota vastauksien väliseen yhteyteen.

Tutkimustuloksia käsiteltiin ja raportoitiin lokakuussa. Opinnäytetyö esitettiin joulukuussa 2015 Turun ammattikorkeakoulun Salon toimipisteellä posteriesityksenä (Liite 5) 8.12.2015. Lisäksi tulokset toimitettiin Salon terveyskeskukselle, Salon lukiolle sekä Salon seudun ammattiopistolle. Valmis työ arkistoitettiin Theseus-verkkokirjastoon.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimukseen osallistui 15 ammattiopistolaista ja 15 lukiolaista. Tyttöjä tutkimukseen osallistui yhteensä 19 (63 %) ja poikia 11 (37 %). Ammattiopiston luokan sukupuolijakauma oli 10 tyttöä ja 5 poikaa, lukion luokan sukupuolijakauma oli 9 tyttöä ja 6 poikaa.

6.1 Nuorten käsityksiä seksuaalisesta häirinnästä

Seksuaalisen häirinnän määritelmään (kysymys 3) vastasi 26 (87 %) tutkimukseen osallistuneista oppilaista. Ammattiopiston opiskelijat käsittivät seksuaalisen häirinnän laajasti. Ammattiopistolaiset nuoret mielsivät erityisesti seksuaalisen häirinnän kaikki fyysiset muodot seksuaaliseksi häirinnäksi. Seksuaalisen häirinnän muodoista raiskaus mainittiin useassa vastauslomakkeessa.

”Loukataan toista seksuaalisesti. Esim. raiskaus yms. muu loukkaava seksuaalinen häirintä.”

”Seksuaalinen häirintä on sosiaalisen median kautta – raiskaukseen saakka, kaikki ahdisteleminen yms.”

Epäsoveliaisuus, vastentahtoisuus ja epämiellyttävyys olivat niitä adjektiiveja, joilla ammattiopistolaiset kuvailivat seksuaalista häirintää. Monissa vastauksissa mainittiin fyysisen häirinnän lisäksi myös henkinen puoli.

”Epäsovelias puhe ja käytös toista ihmistä kohtaan.”

”Toisen henkilön henkinen/fyysinen häirintä seksuaalisesti”

”Fyysistä ja henkistä epäsovivaa / ahdistavaa vihjailua seksuaalisessa tarkoituksessa”

”Sopimaton ehdottelu, ahdistelu”

”Seksuaalista häirintää toista kohtaan, vasten toisen tahtoa”

Lukiolaisten ja ammattiopistolaisten käsitykset seksuaalisesta häirinnästä olivat melko samanlaisia oppilaitoksesta riippumatta. Vastentahtoisuus nousi monissa vastauksissa esille. Lukiolaiset kuvasivat seksuaalista häirintää hieman laajemmin eri adjektiiveilla, ja vastaukset olivat laajempia. Yksi lukiolainen oli vastannut seksuaalisen häirinnän rikkovan itsemääräämisoikeutta.

”Se voi olla sanallista tai fyysistä, ehdottelua, koskettelua yms.”

”Toisen sanallinen häirintä seksuaalisesti tai fyysinen kontakti jonka toinen kokee epämiellyttävänä.”

”Vasten henkilön tahtoa tapahtuva seksuaalisuuteen viittaava käytös josta tulee epämukava/epäarvostettu olo sen kokijalle.”

”Seksuaalinen häirintä on toisen ihmisen seksuaalisuuden halventamista tai uhkaamista vastentahtoisesti”

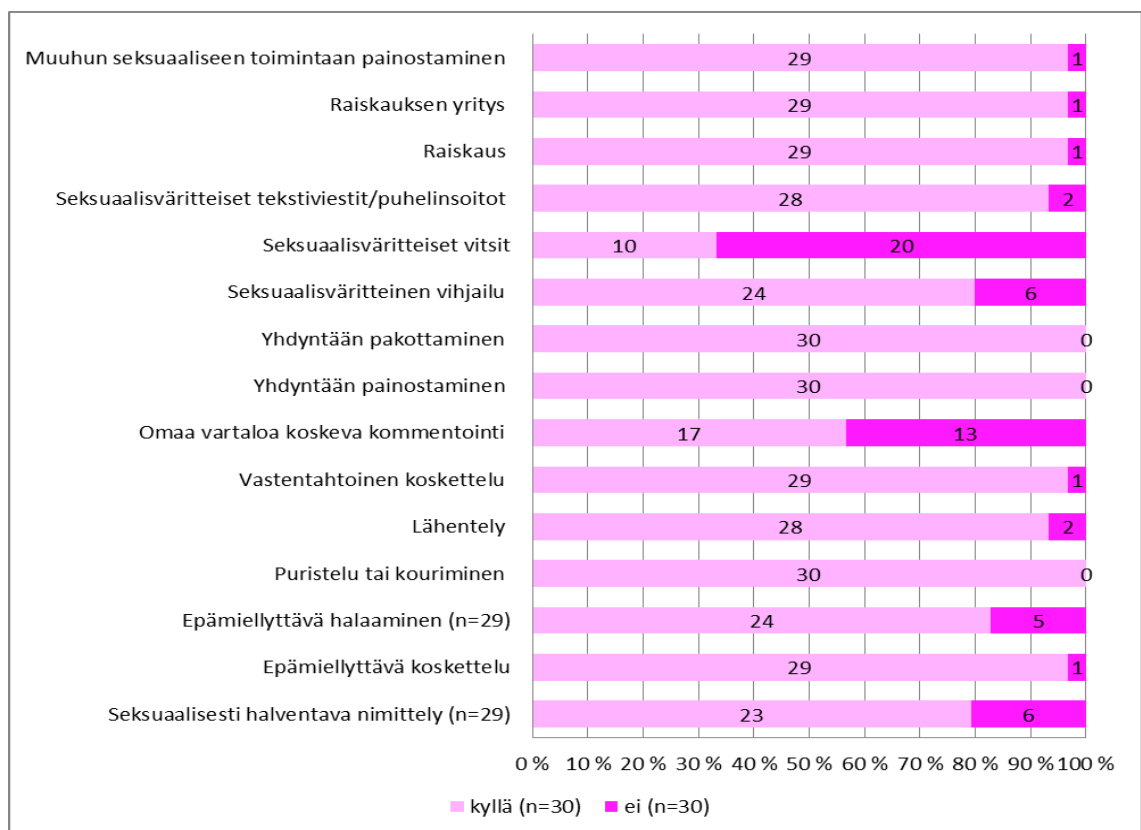
”Sellaista mitä tehdään itselle vastoin omaa tahtoa.”

”Rikotaan toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta”

”Kaikenlainen koskettelu tai muu häirintä, johon ei ole lupaa.”

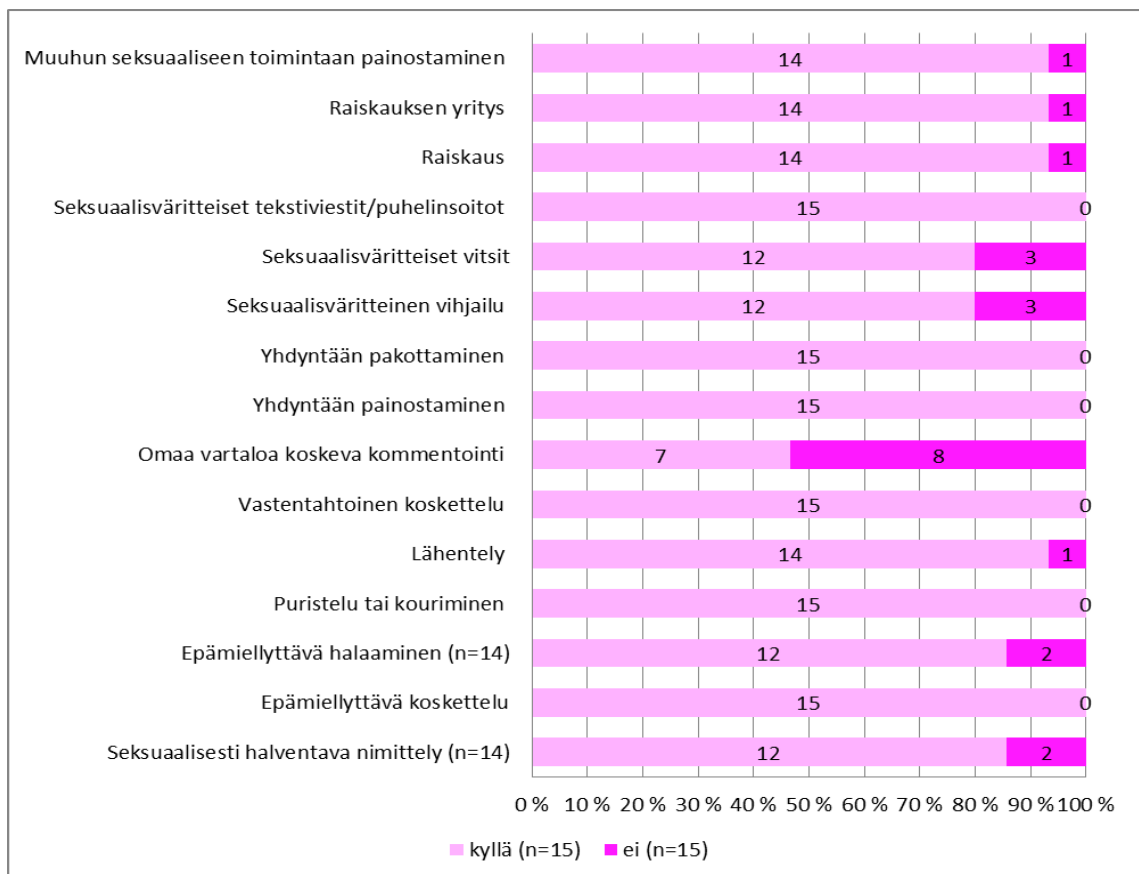
”Toisen ihmisen alistamista, pakottamista seksuaaliseen kanssakäymiseen tai muuhun loukkaavaan asiaan (puristelu, koskettelu, lähestyminen yms.)”

Oppilaiden omia käsityksiä kartoittavissa kysymyksissä 4-18 (Kuvio 1) käy ilmi, että nuoret käsittävät yleisimmin seksuaaliseksi häirinnäksi kaikki fyysiset muodot. Lähes kaikki vastaajista ovat ympyröineet vähintään 5-10 vaihtoehtoa, mutta yleisemmin melkein kaikki seksuaalisen häirinnän muodot oli ympyröity. Vain harvoissa kohdissa oli ympyröity ”ei” vaihtoehto. Kaikki kysymykseen vastanneet nuoret (n=30) ovat sitä mieltä, että yhdyntään pakottaminen ja painostaminen sekä puristelu ja kouriminen ovat seksuaalista häirintää. Annetuista vastausvaihtoehdoista nuoret kokevat vähiten seksuaalisväritteisiä vitsejä ja omaa vartaloa koskevaa kommentointia.

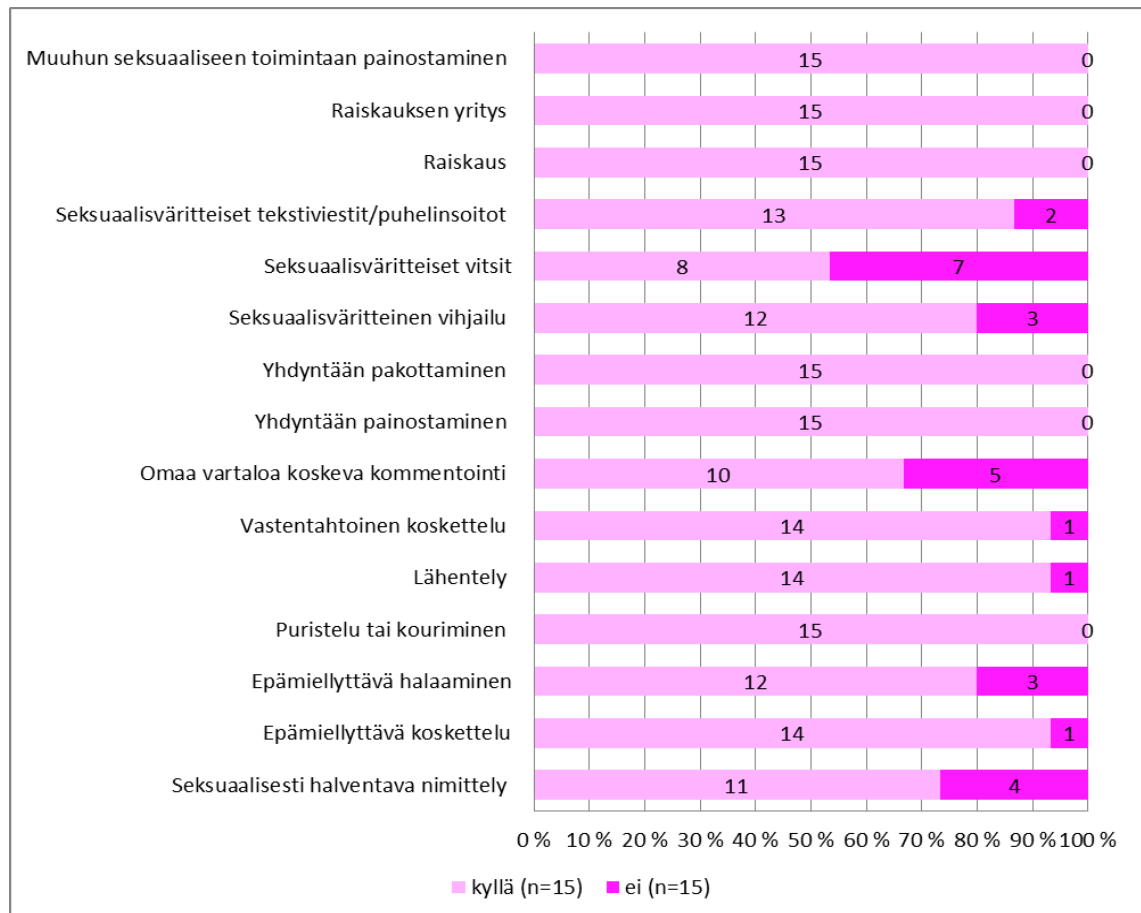
Kuvio 1. Nuorten käsitykset seksuaalisesta häirinnästä.

Kysymyksissä 4-18 ammattiopistolaisten mielestä (Kuvio 2) seksuaalista häirintää ovat seksuaalisväritteiset tekstiviestit ja puhelinsoitot, yhdyntään pakottaminen ja painostaminen, vastentahtoinen ja epämiellyttävä koskettelu, puristelu ja kouriminen. Ammattiopistolaitoksen oppilaista 20 % vastanneista ei miellä seksuaaliseksi häirinnäksi seksuaalisväritteisiä vitsejä ja vihjailuita. Yli 50 % vastanneista ei mieltänyt omaa vartaloa koskevaa kommentointia seksuaaliseksi häirinnäksi. Myös yksi vastaaja ei ole mieltänyt raiskausta ja sen yritystä seksuaaliseksi häirinnäksi. Yksi ammattiopistolainen on jättänyt vastaamatta kahteen väittämään.

Kuvio 2. Ammattiopistolaisten käsitykset seksuaalisesta häirinnästä.

Lukiolaiset nuoret ovat vastanneet samaan kysymykseen 4-18 (Kuvio 3): seksuaalinen häirintä on seksuaaliseen toimintaan painostamista, raiskausta ja sen yritystä, yhdyntään pakottamista ja painostamista sekä puristelua ja kourimista. Lukiolaisista 40 % ei pidä häirintänä seksuaalisväritteisiä vitsejä, ja noin 30 % vastaajista oli sitä mieltä, että omaa vartaloa koskeva kommentointi ja seksuaalisesti halventava nimittely eivät ole seksuaalista häirintää.

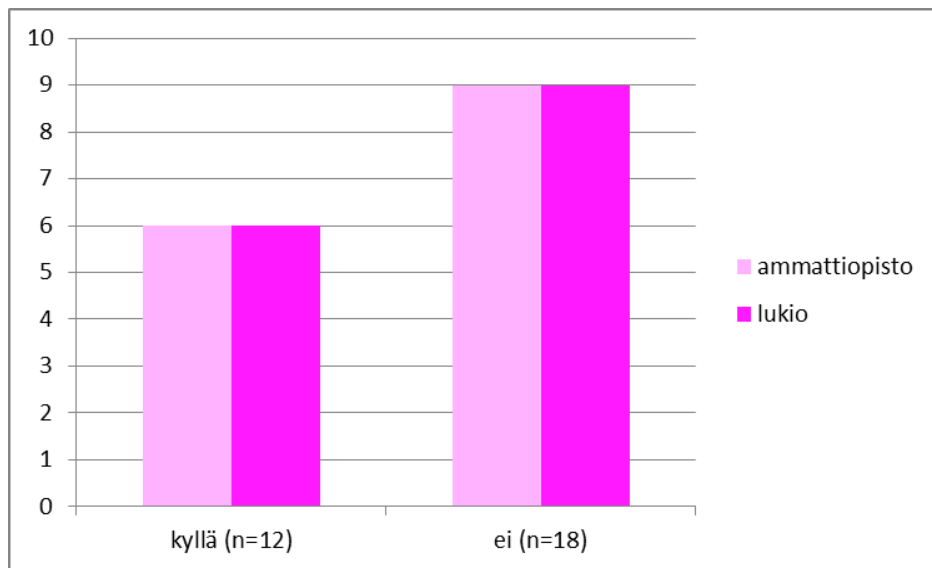

Kuvio 3. Lukiolaisten käsitykset seksuaalisesta häirinnästä (n=15).

6.2 Nuorten kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä

Kysymyksessä 19 (Kuvio 4) kartoitettiin nuorten omia kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä erittelemättä tarkemmin seksuaalisen häirinnän muotoja. 12 opiskelijaa vastasi kokeneensa joskus seksuaalista häirintää. Tämän kysymyksen perusteella lukiolaiset (n=6) ja ammattiopistolaiset (n=6) ovat kokeneet yhtä

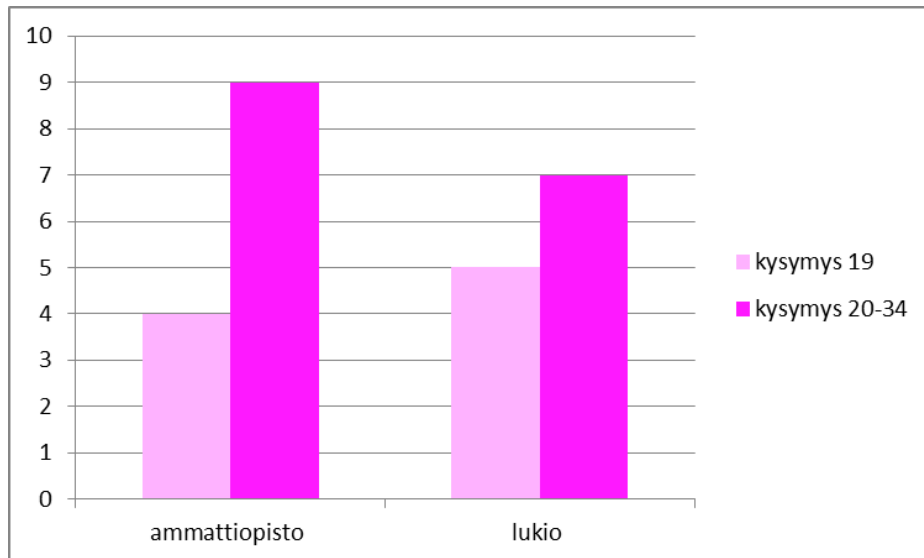
paljon seksuaalista häirintää. Tytöt ovat kokeneet enemmän häirintää kuin pojat. Ammattiopiston tytöistä neljä kymmenestä eli 40 % on vastannut kokeneensa joskus seksuaalista häirintää kysymyksen 19 perusteella. Vastaavasti viisi yhdeksästä eli 56 % lukion tytöstä vastasi kokeneensa seksuaalista häirintää. Ammattiopiston pojista kaksi viidestä eli 40 % vastasi kokeneensa seksuaalista häirintää, ja lukion pojista yksi kuudesta eli 17 % oli kokenut seksuaalista häirintää.

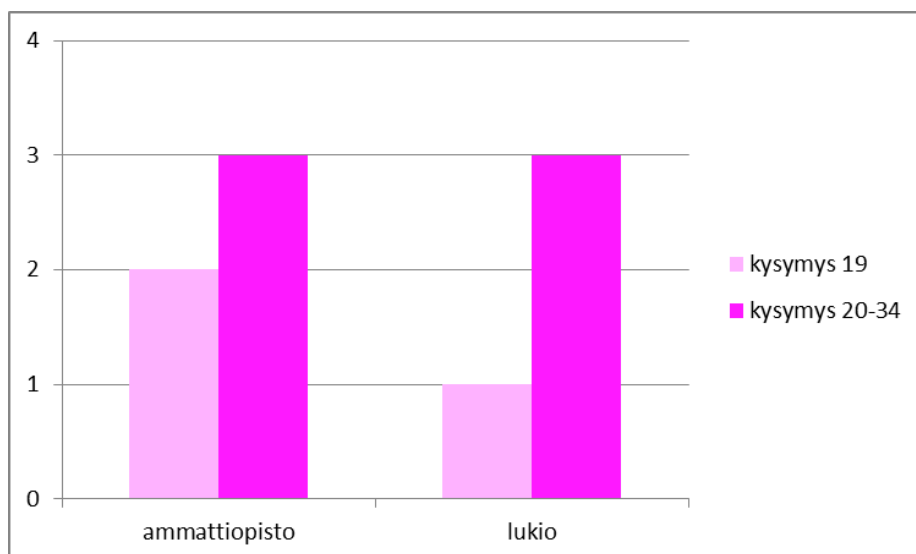
Kuvio 4. Seksuaalista häirintää kokeneet nuoret.

Kysymyksissä 20–34 nuoret ympäröivät tarkemmin kokemiaan seksuaalisen häirinnän muotoja. Kymmenen nuorista vastasi kysymyksessä 19, etteivät ole kokeneet seksuaalista häirintää, vaikka kysymyksissä 20–34 olivat ympäröineet vähintään yhden kokemansa seksuaalisen häirinnän muodon. Lähes kaikissa vastauksissa oli ympäröity useampi kohta, eli nuoret ovat kokeneet monia eri seksuaalisen häirinnän muotoja. Yhdeksän kymmenestä ammattiopiston tytöstä oli ympäröinyt vähintään yhden seksuaalisen häirinnän muodoista, eli 90 % ammattiopistossa opiskelevista tytöistä on kokenut seksuaalista häirintää (Kuvio 5). Lukiolaistytöistä seitsemän yhdeksästä eli 78 % tytöistä oli ympäröinyt vähintään yhden vaihtoehdon seksuaalisen häirinnän muodoista (Kuvio 5). Ammattiopiston pojista kolme viidestä eli 60 % vastasi sekä kysymyksen 19 ja kysymyksiä 20–34 perusteella kokeneensa seksuaalista häirintää (Kuvio 6). Lukion

pojista kolme kuudesta eli 50 % vastasi näiden kysymysten perusteella kokeneensa seksuaalista häirintää (Kuvio 6).

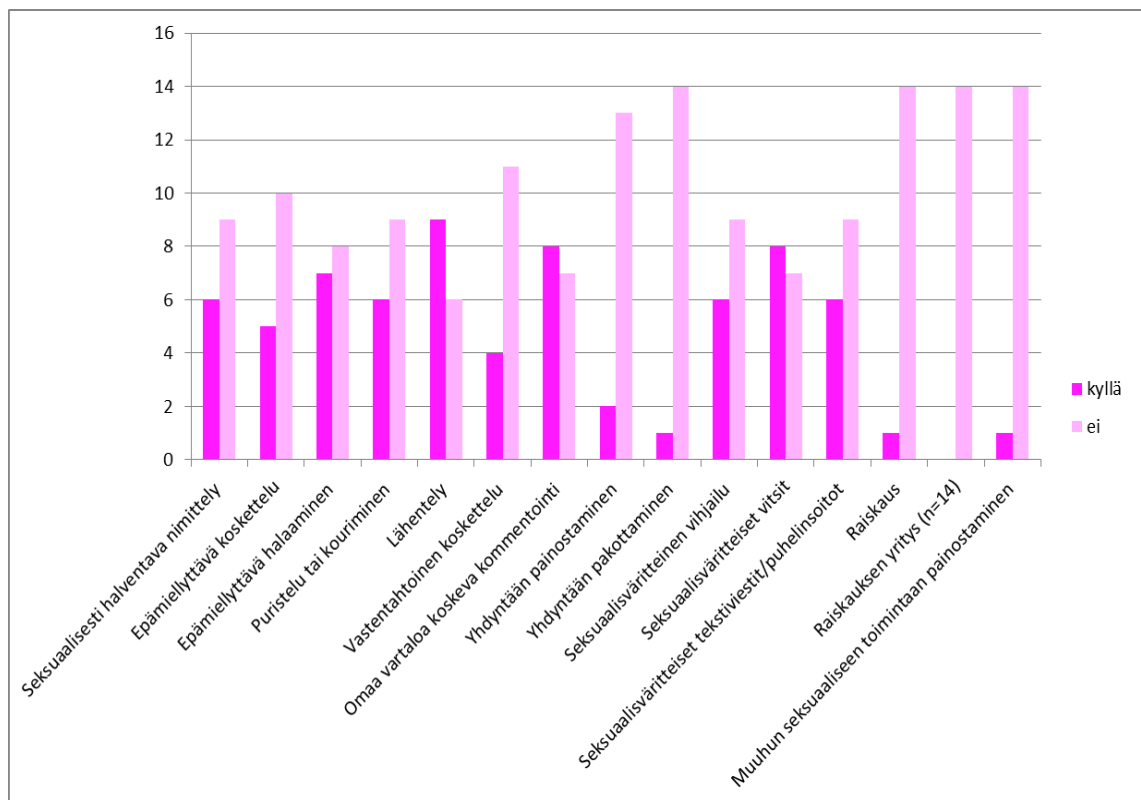

Kuvio 5. Kaikki tyttöjen kokema seksuaalinen häirintä. Ammattiopisto (n=10), lukio (n=9).

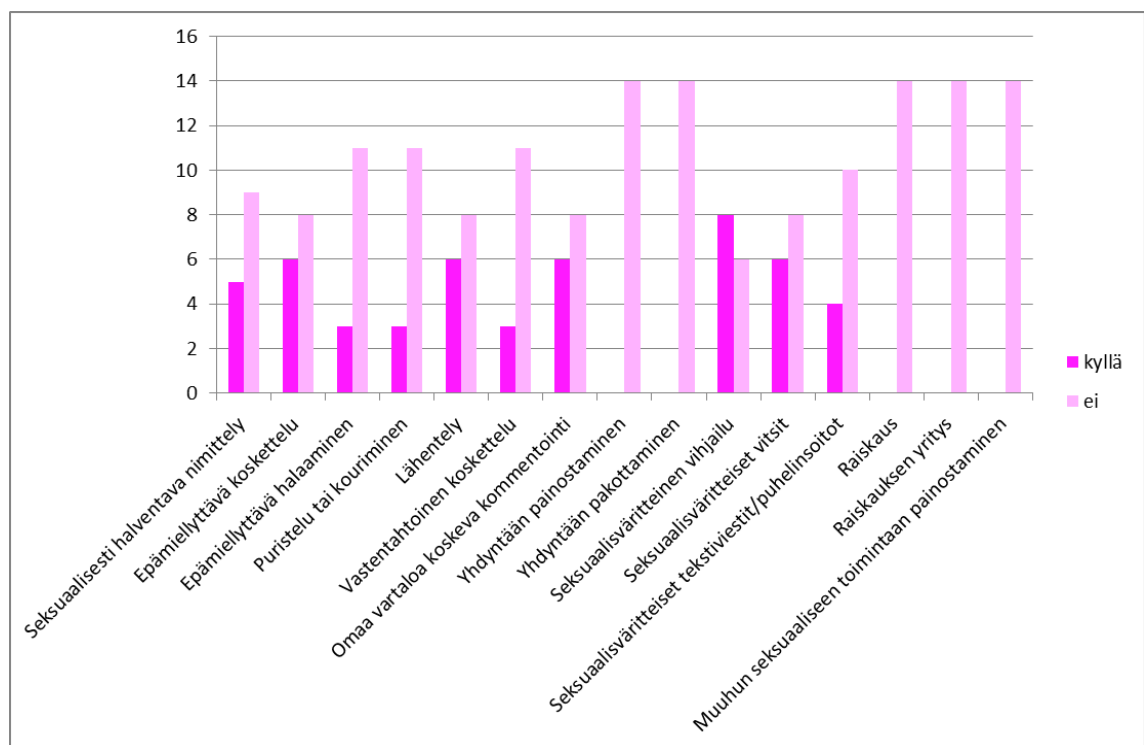
Kuvio 6. Kaikki poikien kokema seksuaalinen häirintä. Ammattiopisto (n=5), lukio (n=6).

Ammattiopistolaiset (n=15) vastasivat kokeneensa eniten lähentelyä (n=9), omaa vartaloa koskevaa kommentointia (n=8) ja seksuaalisväritteisiä vitsejä (n=8) (Kuvio 7). Vähiten seksuaalisen häirinnän kokemuksista oli koettu yhdyntään painostamista ja pakottamista ja muuhun seksuaaliseen toimintaan painostamista. Yksi vastaajista oli vastannut kokeneensa raiskauksen. Ammattiopistolaiset olivat kokeneet kaikkia seksuaalisen häirinnän muotoja paitsi raiskauksen yritystä.

Kuvio 7. Ammattiopistolaisten kokemukset seksuaalisesta häirinnästä

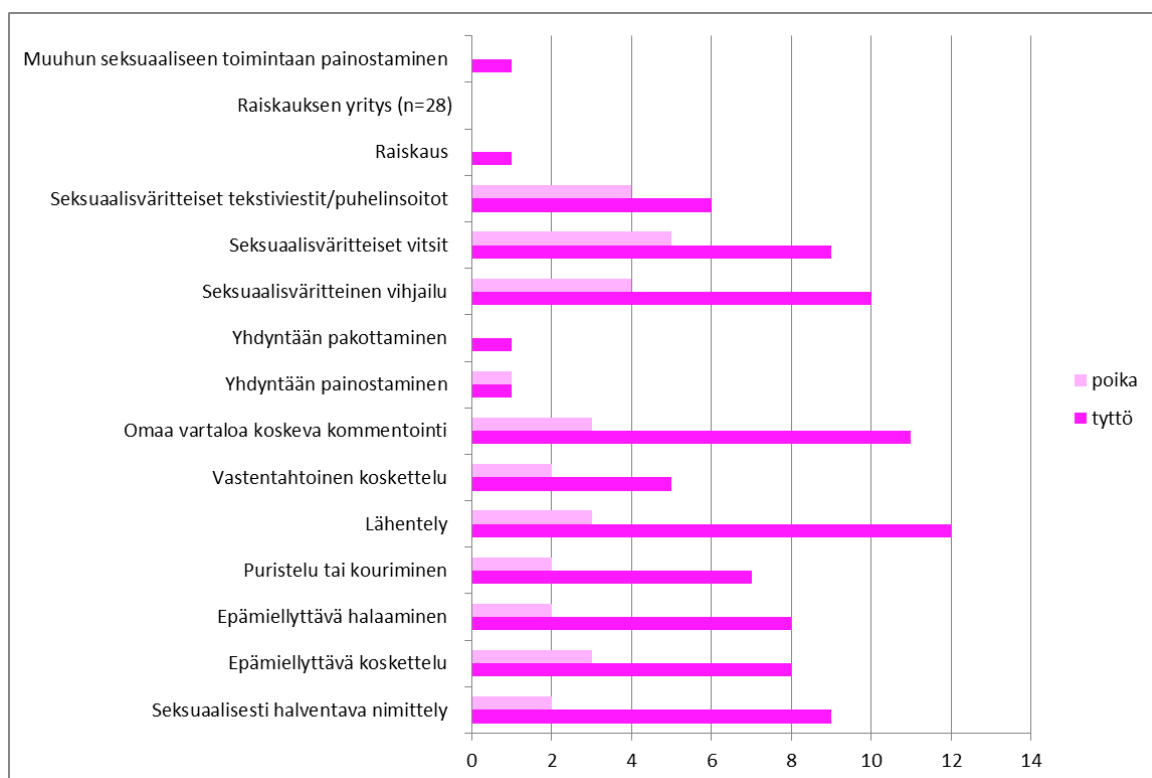
Lukiolaiset (Kuvio 8) vastasivat kokeneensa eniten seksuaalisväritteistä vihjailua, epämiellyttävää koskettelua, lähentelyä, omaa vartaloa koskevaa kommentointia ja seksuaalisväritteisiä vitsejä. Vähiten koetuista seksuaalisen häirinnän muodoista oli koettu epämiellyttävää halaamista, puristelua ja kourimista ja vastentahtoista koskettelua. Lukiolaiset eivät olleet kokeneet lainkaan yhdyntään painostamista ja pakottamista, raiskausta tai sen yritystä tai muuhun seksuaaliseen toimintaan painostamista. Lukiolaiset eivät olleet kokeneet yhtä paljon seksuaalista häirintää kuin ammattiopistolaiset.

Kuvio 8. Lukiolaisten kokemukset seksuaalisesta häirinnästä (n=15).

Ammattiopiston ja lukion poikien ja tyttöjen kokemuksista havaittiin tyttöjen kokevan kaikkia seksuaalisen häirinnän muotoja selkeästi enemmän kuin poikien (Kuvio 9). Eniten tytöt ovat kokeneet lähentelyä. Toiseksi eniten oli koettu omaa vartaloa koskevaa kommentointia. Pojat ja tytöt olivat kokeneet yhtä paljon yhdyntään painostamista. Pojat olivat kokeneet seksuaalisväritteisiä vitsejä, vihjailuja ja tekstiviestejä sekä puhelinsoittoja.

Kuvio 9. Nuorten kokemukset seksuaalisesta häirinnästä sukupuolen mukaan (n=29).

Kysymys 35 oli avoin kysymys, jossa kysyttiin aiempaan kysymykseen peilaten, mitä seksuaalisen häirinnän muotoja nuoret olivat kokeneet eniten. Nuorista 77 % (n=23) vastasi tähän kysymykseen. Ammattiopistolaiset olivat kokeneet eniten puristelua ja kourimista (n= 5), lähentelyä (n=3), seksuaalisesti halventavaa nimittelyä (n=2). Lukiolaisten nuorten vastauksissa oli enemmän hajontaa, ja mikään muoto ei selkeästi noussut esille; lähentelyä (n=2), vihjailua (n=2) ja kommentointia (n=2) oli koettu yhtä paljon.

Kysymyksessä 36 kysyttiin, mikä on ollut epämiellyttävintä tilanne, ja miten se eteni (n=15). Tähän kysymykseen vastattiin vain, jos edelliseen kysymykseen oli vastattu jotain. Ammattiopistolaisista yhdeksän oli vastannut tähän kohtaan, ja kokemukset olivat suurimmaksi osin kaikki fyysisiä muotoja seksuaalisesta väkivallasta.

”Olin juhlimassa ja siellä minua suudeltiin väkisin.”

”... käytettiin hyväksi, kun olin juonut paljon enkä kyennyt toimimaan kunnolla”

”Jossain baarissa jätkä tullu iskemään & puristellu takapuolta & ehdotellu peti-puuhia jne. Oma poikaystävä tuli väliin.”

Myös sanallisia seksuaalisen häirinnän muotoja oli koettu.

”Haukkuminen, homottelu”

”En ole kokenut niitä epämiellyttäväiksi, mutta joskus omaa vartaloa koskevat kommentit harmittavat”

”Mentiin viestittelyssä sellaisiin juttuihin, joihin ei itse ollut vielä valmis.”

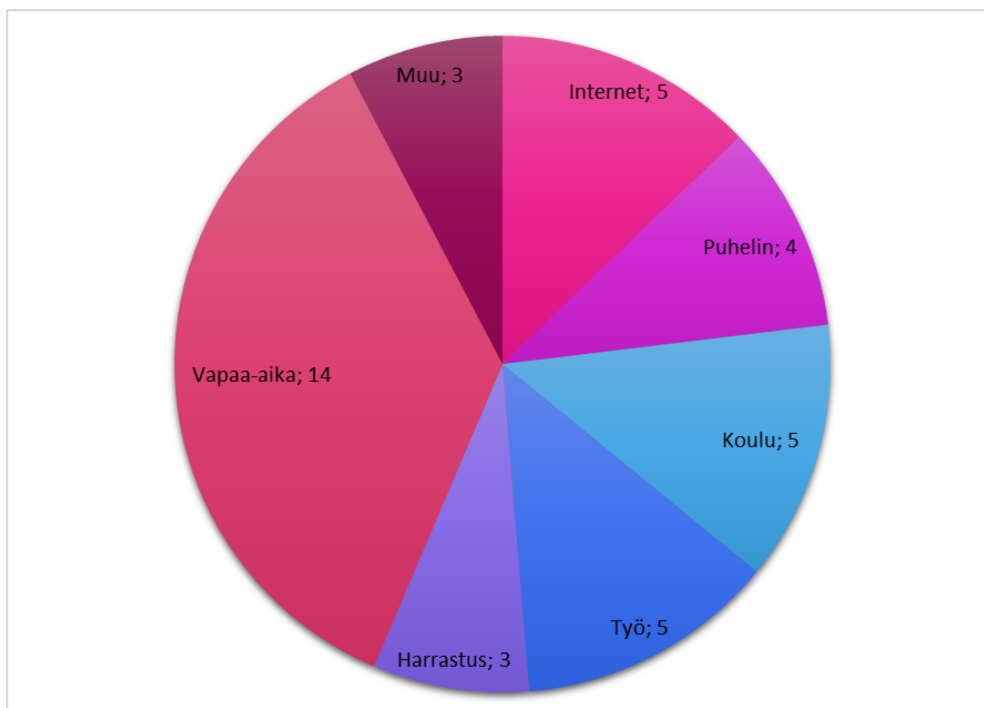
Lukiolaiset olivat vastanneet kysymykseen harvemmin, vain viisi oppilasta oli vastannut kysymykseen. Vastauksista ilmeni fyysistä ja sanallista seksuaalista häirintää.

”Tilanteet joissa on joku kaveri tullut ja alkanut koskettelemaan + julkisella paikalla minuun liittyvä seksuaalinen puhuminen ja kommentointi.”

”... epämiellyttävää ja ällöttävää lähentelyä se ei ole onneksi johtanut mihinkään pahempaan. Myös epämiellyttävää halaamista, kourimista ja puristelua olen kokenut joissain bileissä.”

”... pussasi minua ja siveli alavatsaani/alapäästäni vaatteiden läpi”

Kysymyksissä 37–43 kartoitettiin paikkoja ja tilanteita, joissa nuoret olivat kohdanneet seksuaalista häirintää (Kuvio 10). Salon seudulla nuoret kokevat eniten seksuaalista häirintää vapaa-ajallaan (n=14). Sisällönanalyysin tuloksista selvisi, että baarit ja yökerhot ovat nuorille yleisimpiä paikkoja, joissa koetaan seksuaalista häirintää. Seksuaalista häirintää oli koettu myös kaduilla ja kaupungilla. Muuten nuoret kokevat seksuaalista häirintää myös töissä (n=5) tai koulussa (n=5) sekä internetissä (n=5) tai puhelimesta (n=4). Vähiten seksuaalista häirintää oli koettu harrastuksissa (n=3).

Kuvio 10. Paikat ja tilanteet, joissa nuoret kokevat seksuaalista häirintää (n=29).

Kysymyksessä 44 kysyttiin, onko nuori voinut puhua seksuaalisen häirinnän kokemuksistaan jonkun aikuisen kanssa. Vastanneista 11 kertoi voineensa puhua asiasta jonkun kanssa. Yhtä moni nuorista vastasi puhuneensa seksuaalisen häirinnän kokemuksista ystäville (n=3), ja saman verran nuoria vastasi puhuneensa omien vanhempiensa kanssa (n=3). Muutama (n=5) nuori vastasi voineensa puhua seksuaalisen häirinnän kokemuksista sekä vanhempien että ystävien kanssa. Seitsemän nuorta ei kokenut tarvetta, tai ei halunnut puhua omista kokemuksistaan muiden kanssa.

6.3 Nuorten ehdotuksia seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi

Kyselylomakkeen viimeisessä kysymyksessä kysyttiin nuorten ideoita siitä, kuinka seksuaalista häirintää voitaisiin ennaltaehkäistä. Kysymykseen vastasi 19 nuorta. Kysymykseen vastasi yhtä monta lukiolaista kuin ammattioppilaitoksessa opiskelevaa nuorta. Viisi vastaajista oli sitä mieltä, että nuorten tietoisuutta seksuaaliasioissa olisi syytä lisätä. Nuoren mielestä olisi tärkeää ottaa puheeksi seksuaalinen häirintä, ja koulun rooli korostuu opiskelijoiden vastauksis-

ta. Vastanneista neljä kaipasi lisää perinteistä valistusta ja ohjausta esimerkiksi nuorten seksuaalisista oikeuksista. Nuoret ehdottivat, että olisi tärkeää käydä läpi keinoja, joilla seksuaalisen häirinnän tilanteista pääsisi pois.

Nuorten vastauksista nousi neljä ryhmää: miten nuoret itse ennaltaehkäisisivät seksuaalista häirintää. Osa piti tärkeänä puhumista ja avoimuutta. Näin nuorten itseluottamusta saataisiin kasvatettua, ja nuori saisi eväitä puuttua seksuaaliseen häirintään. Luottamus ammattilaista kohtaan koettiin tärkeänä, jotta nuorille saataisiin luotua ajatus siitä, että seksuaalisen häirinnän uhrilla olisi matala kynnyks mennä keskustelemaan asiasta jonkun aikuisen kanssa.

”Puhumisen tuoma kynnyks, olisi hyvä alentaa”

”Tehtäisiin/ luotaisiin mahdollisimman hyvät suhteet nuorten ja vapaaehtoisten toimien/ ammattilaisten välille, jotta nuoret osaisivat tulla jutulle kun on aihetta.”

”Hyvän itseluottamuksen saaminen on hyvä asioita käsiteltäessä! Joten nuorten itseluottamuksen kasvattaminen olisi ratkaisu.

”Käskettäisiin ja tarvisi nuoret saada vapaammin ja helpommin puhumaan. Ylen-
sä nuoret on hiljaa eikä uskalla puhua muille.”

”Kannustaa kertomaan jos tuntee tulevansa häirityksi. ”

Osa nuorista ennaltaehkäisisi seksuaalista häirintää kiristämällä rangaistuksia, joita seuraisi seksuaalisen häirinnän tekijälle.

”Rangaistukset kovemmiksi”

”Mahdolliset häiritsijät rangaistukseen. Nuorista huolehtiminen/perään katsominen. ”

Nuoret ajattelivat, että tiedottamisella voidaan ehkäistä seksuaalista häirintää ja valistus koettiin tärkeänä tapana. Koulun rooli ja terveystiedon tunnit koettiin väylänä, jolloin seksuaalista häirintää olisi hyvä käsitellä enemmän.

”Valistaa nuoria paremmin siitä mitä seksuaalinen häirintä on, jotta he pystyvät itse puuttumaan.”

”Valistamista siitä, mitä seksuaalinen häirintä on, voisi olla enemmän esim. koulun terveydentiedon tunnilla.”

Internetin käytön valvonnan lisäämistä pidettiin tärkeänä tapana ennaltaehkäistä nuoriin kohdistuvaa seksuaalista häirintää.

”Nettiin lisää valvontaa. Valistus ja matala kynnyks nuorten palveluihin puhua ahdistelusta.”

”Nuoria pitäisi varmaan valistaa enemmän tästä asiasta ja kertoa ennaltaehkäiseviä asioita, esim. netissä olemiseen liittyvää.

Vain kaksi nuorta oli sitä mieltä, että seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseksi ei ole mitään tehtävissä.

”Nyky maailmassa seksuaalinen häirintä on vääjäämätöntä ja sitä ei voi estää...”

”En tiedä mitään keinoa siihen...”

7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tämä tutkimus toteutettiin tutkimusetiikan näkökulmia noudattaen. Tutkimusetiikan näkökulmasta hyvän tieteellisen käytännön keskeisiä lähtökohtia ovat rehellisyys, huolellisuus, tarkkuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa, esittämisessä ja arvioinnissa, kestävä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät ja tutkimusluvut (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012–2014a). Tutkimusaiheena ollut seksuaalinen häirintä saattaa aiheuttaa joissain nuorissa levottomuutta, emotionaalista kärsimystä tai jopa pelon tuntemuksia (Lee 1993, 3–9). Koska tutkimusaihe oli arkaluontoinen, nämä hyvän eettisen käytännön lähtökohdat otettiin huolellisesti huomioon tätä tutkimusta tehdessä (Hirsjärvi ym. 2008, 23–24).

Tutkimusluvut tutkimuksen toteuttamiseen saatiin suoraan oppilaitosten laatukoordinaattorilta, koulutusjohtajalta (Liite 2) sekä lasten ja nuorten palveluiden päälliköltä (Liite 3). Salon käytäntöjen mukaisesti lapsia ja nuoria koskevissa tutkimuksissa vain nämä elimet myöntävät tutkimusluvut. Luvan tutkimuksen tekemiseksi (Liite 4) antoi Salon terveyskeskus. Oppilaitoksiin oltiin yhteydessä henkilökohtaisesti, sähköpostitse ja puhelimen välityksellä. (vrt. Hirsjärvi ym. 2008, 23–27).

Tässä tutkimuksessa kunnioitettiin eettisiä periaatteita, joissa otettiin huomioon tutkittavan sekä tutkittavien itsemääräämisoikeus ja sen kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen ja yksityisyyden ja tietosuojan säilyttäminen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009, 4). Tämä huomioitiin heti saatekirjeessä, joka esiteltiin ennen tutkimuksen tekoa tutkimusryhmälle. Tutkimuksessa ei ollut erillistä suostumuslomaketta, mutta kyselyyn vastaaminen saatekirjeen (Liite 1) lukemisen jälkeen tulkittiin tutkimukseen osallistumisena. Saatekirjeessä korostettiin tutkimukseen vastaamisen vapaaehtoisuutta ja tutkimukseen vastaamista nimettömästi.

Kyselyyn vastaaminen tapahtui täysin anonymisti ja hyvien eettisten periaatteiden mukaan, eikä kyselyssä käytetty muita taustatietoja kuin oppilaitos ja su-

kupuoli. Ulkopuoliset eivät siis tunnista kyselyyn osallistujia kysymysten vastausten perusteella. Oppilaille korostettiin vielä ennen tutkimukseen vastaamista, että kaikki on täysin vapaaehtoista, ja että oppilailla oli koko ajan mahdollisuus jättää vastaamatta kysymyksiin tai jättää kyselyn täyttämisen kesken missä vaiheessa tahansa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012–2014b; Hirsjärvi ym. 2008, 23–27.) Ammattiopiston oppilaita ohjattiin kääntämään lomakkeet ylösalaisin vastaamisen jälkeen ja tutkijat keräsivät itse lomakkeet nuorilta. Lukiossa tutkimustilanne oli sekavampi, mikä saattoi vaikuttaa lukion tuloksiin ja vastausprosentteihin. Tilanne oli kiireinen, ja tutkittavat saivat poistua tilaisuudesta heti vastattuaan. Esimerkiksi kysymyksessä 36 lukiolaisten vastausprosentti oli vain 33 %.

Tutkimukseen valitut luokat olivat ammattiopiston eräs kolmatta vuotta opiskeleva ryhmä (n=16) ja yksi lukion kolmas luokka (n=15). Ryhmäkoon ollessa pieni oppilaat saattavat tuntea toisensa ja tunnistaa luokkatovereidensa vastauksia. Kun tutkittavia ei ollut tarkoitus esittää tutkimustuloksissa tunnistettavasti, suunniteltiin tunnistetietojen suojaamisen tavat, niiden huolellinen käsittely ja karkeistaminen (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2015). Tämän tutkimuksen kyselylomakkeessa oli arkaluontoisia avoimia kysymyksiä, mitkä lisäsivät anonymisoinnin tarvetta (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2015). Esimerkiksi avoimessa kysymyksessä ”mikä oli epämiellyttävintä tilanne, jossa olet kokenut seksuaalista häirintää”, vastaukset olivat henkilökohtaisia ja tarkasti selitettyjä. Avoimet kysymykset, joihin vastaajat kirjoittavat omin sanoin vastauksensa, voivat toisinaan sisältää tunnisteita. Tunnistamattomuuden säilyttämiseksi vastauksia muutettiin ja poistettiin. Tällä tavalla tutkittavien anonymisyys ja tunnistamattomuus pyrittiin säilyttämään.

Teoriatiedon pohjana käytettiin tieteellisiä tutkimuksia, joissa huomioitiin lähdekriittisyys erityisesti Internetistä haetuissa lähteissä. Kaikki lähteet perustuivat tutkittuun tietoon ja tutkimusten alkuperä selvitettiin. Tähän opinnäytetyönä tehdyn tutkimuksen teoriapohjaan valittiin vain ajankohtaisia tutkimuksia, jotka oli julkaistu alle kymmenen vuoden aikana. Kaikki viittaukset kirjattiin asianmukai-

sesti ja huolellisesti näkyviin. (Hirsjärvi ym. 2008, 23- 27; Tampereen yliopisto 2014.) Plagioinnin tarkastamiseksi työ tarkistettiin Urgund-palvelussa.

Kyselytutkimuksessa luotettavuutta arvioidaan validiteetin ja reliabiliteetin avulla (Hirsjärvi ym. 2008, 231). Validiteetilla eli pätevyydellä mitataan sitä, miten hyvin mittari kuvaa juuri sitä asiaa, mitä tutkimuksessa oli tarkoitus selvittää (Heikkilä 2014, 27–28). Validiteetti voidaan jakaa tarkemmin pienempiin käsitteisiin. Ilmivaliditeetti luo ensisilmäyksen luotettavaan tutkimusmenetelmään eli arvioi sitä, vaikuttaako mittari sopivalta ja uskottavalta valittuun tarkoitukseen. Sisältövaliditeetilla tarkoitetaan sitä, miten tarkasti ja kattavasti mittari kuvaa valittua käsitettä. (Finch ym. 2002; De Vet ym. 2011.) Rakennevaliditeetti arvioi sitä, kattaako käytetty mittari tutkittavan kohteen riittävästi. Tämä tarkoittaa sitä, kuinka luotettavia ja todenmukaisia saadut tulokset ovat muuhun teoriatietoon verrattuna (De Vet ym. 2011).

Tässä tutkimuksessa oli tarkoitus selvittää nuorten käsityksiä ja kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä ja sen ennaltaehkäisystä. Tavoitteet ja tarkoitus oli täsmällisesti määritelty ja mittari huolellisesti suunniteltu vastaamaan tavoitteisiin, mikä lisäsi validiteettia (Heikkilä 2014, 27–28). Tavoitteena oli saada tietoa vain Salossa opiskelevien nuorten käsityksistä ja kokemuksista seksuaalisesta häirinnästä, jonka avulla nuorten kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä voitaisiin ehkäistä. Saadut tulokset ovat jossain määrin valideja myös muuhun teoriatietoon ja aikaisempiin tutkimuksiin verrattuna.

Tutkimuksen kyselylomakkeen kysymykset mittasivat oikeita asioita yksiselitteisesti, ja kaikkiin tutkimusongelmiin vastattiin tarpeeksi kattavasti ja tarkasti, mikä lisäsi tutkimuksen validiteettia (Heikkilä 2014, 27–28). Ensimmäiset kysymykset 3–18 vastasivat tutkimusongelmaan yksi ja kysymykset 19–44 tutkimusongelmaan kaksi. Viimeinen kyselylomakkeen kysymys vastasi tutkimusongelmaan kolme. Kyselylomakkeessa ei ollut turhia kysymyksiä, mitkä eivät olisi liittyneet tutkimuksen tavoitteisiin (Heikkilä 2005; Heikkilä 2014, 27–28).

Validit mittaustulokset perustuvat mitattavien käsitteiden ja muuttujien tarkkaan määrittelyyn (Heikkilä 2014, 27–28). Tämä näkyi tutkimuksessa tutkimusongel-

mien pohjalta laatimassa kyselylomakkeessa. Tutkimuksessa oli monia muuttujia, jotka oli tarkkaan määritelty. Validiteettiin liittyy huolellinen etukäteissuunnittelu ja tarkasti harkittu tiedonkeruu (Heikkilä 2014, 27–28). Tässä tutkimuksessa ne näkyivät kyselylomakkeen ja tutkimussuunnitelman viiden kuukauden etukäteissuunnitteluna, valmisteluna ja toimeksiantajan hyväksynnällä (Liite 4). Luotettavuutta lisää myös tarkka selostus tutkimuksen empiirisestä toteuttamisesta (Hirsjärvi ym. 2008, 232), joka tässä opinnäytetyönä toteutetussa tutkimuksessa pyrittiin huomioimaan ja kuvaamaan mahdollisimman tarkasti.

Tutkimuslomake laadittiin Kouluterveyskyselyn sekä muun tutkitun tiedon pohjalta. Kyselytutkimusta tehdessä on mahdollista, että jotkut vastaajista ovat saattaneet vastata kysymyksiin, mutta he ovat voineet ymmärtää kysymykset eri tavalla, kuin tutkija on ne tarkoittanut (Hirsjärvi ym. 2008, 231–232). Tämä pyrittiin välttämään kyselyn esitestauksella. Kyselyn esitestasi kaksi lukiolaista muista kouluista. Esitestaajilta pyydettiin palautetta tutkimuksen selkeydestä ja ymmärrettävyydestä. Palautteen perusteella kysymysten asettelua muokattiin selkeämmiksi ja ymmärrettävimmiksi. Lomakkeessa pyrittiin huomioimaan helpolukuisuus ja helppokäyttöisyys. Validiteetin parantamiseksi tutkimus olisi voitu esitestata hieman suuremmalla joukolla.

Perusjoukon huolellinen määrittely, edustavan otoksen saaminen ja korkea vastausprosentti auttoi validin tutkimuksen toteutumista (Heikkilä 2014, 27–28). Luotettavan tuloksen saamiseksi varmistettiin, että kohderyhmä edusti tutkittavaa perusjoukkoa (Heikkilä 2014, 28). Tämän tutkimuksen perusjoukko oli Salossa ammattiopistossa ja lukiossa kolmatta vuotta opiskelevat nuoret. Tutkimukseen osallistuvien luokkien valikoituminen tutkimuksen otantaryhmäksi perustui rehtorien ja opettajien parhaaksi näkemiin luokkavalintoihin. Luokat olivat tutkimuksen luotettavuuden kannalta olennaisia, ja niissä oli suunnilleen yhtä paljon poikia (n=11) kuin tyttöjä (n=19), jolloin tutkimusaineiston validiteetti säilyi hyvänä (Hirsjärvi ym. 2008, 226–228). Aineiston tulkinnassa kannattaa ottaa kuitenkin huomion se, että vastaajista hieman suurempi osa oli tyttöjä. Tutkimusotos (n=30) edusti hyvin Salon seudulla kolmatta vuotta opiskelevia nuoria eli perusjoukkoa. Yksi ammattiopistolainen jätti kyselyyn vastaamatta, eli kyse-

lyn vastausprosentti oli 97 %, mikä parantaa tutkimuksen validiteettia (vrt. Heikkilä 2005; Hirsjärvi ym. 2008, 226–228). Tutkimusryhmät olivat melko homogeeniset eli samanlaiset. Sukupuoli ja ikäjakauma olivat hyvin samanlaisia, vain oppilaitos oli muuttujana nuorten välillä. Näin otos edusti hyvin perusjoukkoa. Tutkimuksen luotettavuuteen saattoi vaikuttaa nuorten liioittelu tai aliarviointi seksuaalisesta häirinnästä, sillä nuoret saattoivat vastata sen mukaan, mitä pidetään yleisesti hyväksyttävänä, epähyväksyttävänä tai arvostettuna (vrt. Brenner ym. 2003, 436–457).

Reliabiliteetti arvioi saatujen tulosten tarkkuutta ja toistettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2008, 231.) Tutkimuksen tulokset eivät saa olla sattumanvaraisia, ja niiden tulee olla toistettavissa samanlaisin tuloksin. (Heikkilä 2014, 28.) Tämä tutkimus oli Salon terveyskeskuksen toimeksianto, joka koski vain Salossa opiskelevia nuoria. Tutkimuksen toistettavuus samoin tuloksin ei ole varmaa muilla paikkakunnilla kuin Salossa, sillä seksuaalisen häirinnän määrä voi olla eri paikkakunnilla ja oppilaitoksissa. Tulosten tulokinnassa on hyvä huomioida pieni otoskoko (n=30). Otos ei ole riittävä yleistettäviin tuloksiin tai täysin luotettavien analysointien tekemiseksi. Jotta tulokset olisivat reliabiliteettiä, analysoinnissa ja aineiston keräämisessä tulisi käyttää tilasto-ohjelmia, joiden avulla analysointivirheitä voi välttää (Heikkilä 2014, 28). Tämän tutkimuksen tulosten analysoinnissa käytettiin SPSS-tilastointiohjelmaa, jonne saatu aineisto ajettiin välittömästi aineiston keräämisen jälkeen.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämä tutkimus oli osa Asiakkaan ohjaus -hanketta. Salon terveyskeskus pyysi jatkotutkimusta nuorten kokemasta seksuaalisesta häirinnästä. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää nuorten käsityksiä ja kokemuksia seksuaaliseksi häirinnästä. Tavoitteena oli saada tietoa seksuaalisesta häirinnästä, jonka avulla nuorten kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä voitaisiin ehkäistä.

Seksuaalisen häirinnän määritelmään vastattiin kattavasti ja nuoret kuvailivat seksuaalisen häirinnän monimuotoiseksi kysymyksessä kolme. Nuorten käsityksiä seksuaalisesta häirinnästä mitattiin vielä kysymyksissä 4–18. Näiden kysymyksen vastauksissa esiintyi suurimmaksi osaksi yhtäläisyyksiä, mutta myös pientä eroavaisuutta oppilaitoksien välillä. Nuoren oma kasvuympäristö muo-
vaa nuorten ajatusmaailmaa esimerkiksi seksuaalisen häirinnän käsityksissä, mutta myös täydellä sattumalla saattaa olla merkitystä (Forssen & Seppälä 2011, 305–30).

Ammattiopistolaisista suurin osa käsitti kaikki seksuaalisen häirinnän muodot seksuaaliseksi häirinnäksi, kuten lukiolaisetkin. Ammattiopistolaisista yli puolet ei kokenut omaa vartaloa koskevan kommentointia seksuaaliseksi häirinnäksi ja lukiolaisista alle puolet ei kokenut seksuaalisväritteisiä vitsejä seksuaaliseksi häirinnäksi. Nuorten omilla käsityksillä on merkitystä siihen, koetaanko jotkin seksuaalisen häirinnän muodot itse häirinnäksi. Esimerkiksi 50 % vastaajista oli sitä mieltä, että omaa vartaloa koskeva kommentointi ei ole seksuaalista häirintää. Kuitenkin esimerkiksi tytöistä 38 % oli kokenut sitä kysymysten 20–34 perusteella. Kaikki kokevat seksuaalisen häirinnän yksilöllisesti, vaikka käsityksiä muovaa esimerkiksi nuoren ympäristö ja muut tekijät (Chilea 2011, 146; Naricisa 2014, 74–86). Seksuaalisen häirinnän käsityksissä ammattiopistolaiset olivat ympäröineet vähemmän ”ei” vaihtoehtoja seksuaalisen häirinnän muodoista kuin lukiolaiset, eli ammattiopistolaiset käsittivät paremmin seksuaalisen häirinnän muodot kuin lukiolaiset. Tämä poikkeaa aiemmasta teoretiedosta, jonka mukaan lukiolaiset ovat tietoisempia omasta terveydestään ja käsittävät teori-

assa paremmin mitä on seksuaalinen häirintä (vrt. Ståhl & Rimpelä 2010, 80–83).

Tässä tutkimuksessa merkittävin tutkimustulos saatiin nuorten seksuaalisen häirinnän kokemuksia vertailemalla ja yhdistämällä kysymyksien 19 ja 20–34 vastauksia. Ensin kysymyksessä 19 kysyttiin onko kokenut seksuaalista häirintää ja kysymyksissä 20–34 nuori ympyröi seksuaalisen häirinnän muotoja joita oli kokenut. Näissä kysymyksissä kysymysjärjestys oli tietoinen valinta. Kysymysasettelun tarkoituksena oli saada nuorten omia ajatuksia heräämään siitä, kuinka monimuotoista seksuaalinen häirintä voi olla.

Kysymyksen 19 vastauksista ilmeni, että seksuaalista häirintää esiintyi saman verran oppilaitoksesta riippumatta. Seksuaalisen häirinnän kokemuksia saattaa lisätä nuoruuteen kuuluva kokeilunhalu, mutta myös kaveriporukalla on suuri merkitys nuoren elämään (Forssen & Seppälä 2011, 305–307). Kysymysten 19 vastaukset olivat samansuuntaisia kuin Kouluterveyskyselyn (2013) tulokset seksuaalisesta häirinnästä. (vrt. Kouluterveyskysely 2013).

Seuraavissa kysymyksissä 20–34 pyydettiin opiskelijoita ympyröimään tarkemmin kaikki seksuaalisen häirinnän muodot, joita he olivat kokeneet. Tässä ilmeni, että oppilaitoksesta ja sukupuolesta riippumatta seksuaalista häirintää oli koettu enemmän kuin aiempaan kysymykseen oli vastattu. Ammattiopistolaiset kokivat nämä kaksi kysymystä yhdistämällä enemmän seksuaalista häirintää kuin lukiolaiset. Tämä vastaa aiempia tutkimuksia, joiden mukaan ammattiopistossa koetaan enemmän seksuaalista häirintää kuin lukiossa (vrt. Luopa ym. 2014, 23; Kouluterveyskysely). Ammattiopistossa koetaan enemmän seksuaalista häirintää kuin lukiossa mikä näkyy polarisaationa koulutusväylien valinnassa (vrt. Forssen & Seppälä 2011, 305–307). Myös riskikäyttäytymisellä on yhteyttä ja merkitystä seksuaaliseen häirintään ja sen kokemuksiin (Luopa ym. 2014, 37; Kouluterveyskysely 2013; Forssen & Seppälä 2011, 305–307; Piispa & Honkatukia 2008, 105–112). Nuorten humalajuominen oli yleisintä ammattiopistolaisilla (Luopa ym. 2014, 37; Kouluterveyskysely 2013).

Seksuaalisen häirinnän koettuja muotoja vertaillaessa ilmeni ammattiopistolais-ten kokeneen laajemmin seksuaalisen häirinnän muotoja kuin lukiolaiset. Nuorten eriarvoisuus ammattiin opiskelevien ja lukiolaisten nuorten välillä, sosioekonominen asema ja eriarvoistuminen on tutkittu vaikuttavan seksuaalisen häirinnän kokemuksiin (vrt. Forssen & Seppälä 2011, 305–307; Piispa & Honkatukia 2008, 105–112). Ammattiopistolaisilla on myös Puusniekan ja Jokelan teoksen mukaan enemmän seksuaalista kanssakäymistä kuin lukiolaisilla, mikä lisää seksuaalisen häirinnän yleisyyttä (vrt. Puusniekka & Jokela 2012, 174–183).

Tämän tutkimuksen tuloksista selvisi myös tyttöjen kokeneen enemmän seksuaalisen häirinnän muotoja kuin pojat. Aiemmissa tutkimuksissa on ilmennyt ammattiopistolaisten tyttöjen kokeneen eniten seksuaalista häirintää (vrt. Luopa ym. 2014, 23; Kouluterveyskysely 2013). Tämän tutkimuksen tulokset vahvistivat näitä havaintoja, mutta määrät olivat korkeampia. Esimerkiksi ammattiopistolaisista tytöistä jopa 90 % ja lukiolaisista 78 % oli joskus kokenut jotain seksuaalisen häirinnän muotoja. Tyttöjen provosoivalla pukeutumisella sekä nykykulttuurin seksistisyydellä on teoretiedon mukaan vaikutusta tyttöihin kohdistuvaan häirintään (Aaltonen 2012, 27).

Nuoret vastasivat kokeneensa seksuaalista häirintää eniten vapaa-ajallaan. Yleisin paikka oli baari tai bileet. Vastaajista kaikki olivat yli 18-vuotiaita, joten he pääsevät yökerhoihin ja baareihin. Seksuaalinen häirintä on liitetty riskikäyttäytymiseen, mikä baareissa ilmenee päihteiden käyttönä ja estojen alenemisella (vrt. Luopa ym. 2014, 37; Kouluterveyskysely 2013; Forssen & Seppälä 2011, 305–307; Piispa & Honkatukia 2008, 105–112). Näin ollen lisääntyneellä riskikäyttäytymisellä ja seksuaalisella häirinnän kokemuksilla on yhteys toisiinsa myös tämän tutkimuksen tulosten mukaan. Nuoret kokevat seksuaalista häirintää tämän tutkimuksen mukaan toiseksi eniten Internetissä, mikä vastaa myös Lampaisen (2011) tutkimukseen, jossa Internet on avannut uusia väyliä seksuaalisen häirinnän toteuttamiseen (vrt. Lampainen 2011, 102–105). Tässä tutkimuksessa saatu Internetissä tapahtuvan seksuaalisen häirinnän yleisyys näkyy myös Kouluterveyskyselyn (2013) vastauksissa, joissa 51 % nuorista on kokenut häirintää Internetissä (Luopa ym. 2014, 23–30) Kouluterveyskysely 2013).

Tämän tutkimuksen mukaan nuorista 11 koki tärkeäksi saada keskustella jonkun aikuisen kanssa omista seksuaalisen häirinnän kokemuksista. Lisäksi kavereiden tuki koettiin tärkeänä. Ystävien merkitys ja tuki ovat nuorelle erittäin tärkeitä (Saarinen 2014, 30–45; Valoaho 2013, 20–33). Tässä tutkimuksessa seitsemän nuorta ei kokenut tarvetta tai halunnut puhua omista kokemuksistaan aikuisen kanssa. Seksuaalisen häirinnän kertomista teoratiedon mukaan saattaa hankaloittaa häpeän ja syyllisyyden tunteet (Saarinen 2014, 30–45). Kysymyksen asettelussa olisi voinut ottaa huomioon myös kavereille puhumisen merkityksen aikuisen antaman tuen lisäksi.

Seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisy oli tämän tutkimuksen kyselylomakkeen viimeinen kysymys. Nuoret kokivat tärkeäksi seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyn. Vapaa-ajalla tapahtuvaan seksuaaliseen häirintään on vaikeampi puuttua, mutta nuorten omaa tietoisuutta ja itsetuntoa kohottamalla voidaan lisätä nuoren omia eväitä puuttua seksuaaliseen häirintään tai välttää sitä. Nuoret käyttävät valtavasti erilaisia Internet-palvelimia, jotka mahdollistavat aikuisten valvonnan ulottumattomissa tapahtuvan toiminnan (Lampainen 2011, 102–105). Tämän tutkimuksen tulosten mukaan nuoret kaipaavat luotettavaa ja avointa ilmapiiriä esimerkiksi kouluterveydenhoitajan vastaanotolla. Vaikka muutamat nuoret (n=4) kaipasivat perinteistä valistusta seksuaalikasvatuksessa, dialogisen lähestymistavan on tutkittu olevan tehokas seksuaalikasvatusmuoto. Näin ollen nuorten omaa tietoisuutta ja itseluottamusta olisi hyvä lisätä seksuaalisesti latautuneissa tilanteissa. Nuori tarvitsee rohkaisemista seksuaalisuuteen liittyvien kysymysten puheeksi ottamisessa. (Suvivuo 2011, 23–43.)

Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan jatkossa hyödyntää varhaiskasvatuksessa, oppilaitoksissa ja terveydenhoitotyössä. Tutkimustulosten mukaan seksuaalista häirintää esiintyy nuorten elämässä runsaasti ja siihen tulee puuttua nuorten kasvuympäristöissä. Seksuaalisen häirinnän muotoja, ilmenemistä ja yleisyyttä tulisi käsitellä koulujen seksuaalikasvatuksessa ja seksuaaliterveystiedon opettamisessa, jossa otetaan tällä hetkellä verrattain vähän huomioon nuorten omat toiveet ja tiedon tarpeet (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2010, 13). Monet tähän tutkimukseen vastanneet nuoret kokivat, että tarvitsevat lisää tietoa seksuaalisesta

häirinnästä ja siitä, miten häirintätilanteet vältetään, ja miten niistä pääsee pois. Opettajien ja ammattilaisten tukeminen nuorten seksuaalisuuteen liittyvien kysymysten kohtaamisessa tulisi vahvistaa ja lisätä, sillä tällä hetkellä se jää usein niukalle huomiolle (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2010, 13). Nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille suositellaan seksuaalikasvatuskoulutusta, jossa päivitetään ja kehitetään omaa ammattitaitoa nuorten seksuaalisuuden kohtaamiseen ja seksuaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. (Sexpo-säätiö).

Ammattilaiset tarvitsevat oman työnsä ohjausta, jotta pystyvät tukemaan nuorta seksuaalisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Opettajille on luotu hyviä valmiita materiaaleja hyödynnettäväksi. Tässä myös terveydenhuollon ja opettajakunnan yhteistyön merkitys nousee esille. Seksuaalikasvatus jää kouluissa helposti vain esimerkiksi opettajien tai kouluterveydenhoitajien hoidettavaksi. Terveystenhoitaja voisi käydä pitämässä nuorille oman oppitunnin, jolloin asioista saa keskustella avoimesti ilman opettajaa. Opettajat voisivat hyödyntää omassa työssään terveydenhoitajan ammattitaitoa konsultoimalla terveydenhoitajaa seksuaalisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Moniammatillista yhteistyötä kehittämällä seksuaalikasvatuksessa voitaisiin tehostaa nuorten seksuaalitietoutta ja näin ehkäistä seksuaalista häirintää. (Valoaho 2013, 19; Cacciatore 2007, 340–341; Bildjuschkin & Ruuhilahti 2012, 19–20; Aho ym. 2008, 38–39; Kontula & Meriläinen 2007, 38–39.)

Tämän tutkimuksen tulokset vahvistivat aiempia havaintoja siitä, että seksuaalista häirintää tapahtuu paljon nuorten keskuudessa. Tutkimuksen tavoitteet täyttyivät, sillä tutkimuksen avulla saatiin paljon uutta tietoa Salossa opiskelevista nuorista ammattilaisten työn avuksi. Nuorten seksuaalista häirintää voidaan tulevaisuudessa ennaltaehkäistä esimerkiksi hyödyntämällä tämän tutkimuksen tuloksia nuorten seksuaalikasvatuksessa. Erityisesti nuorten omat ehdotukset ovat tärkeää ottaa huomioon häirinnän ennaltaehkäisemiseksi.

Tämä tutkimus ei kuitenkaan selvittänyt, kuinka vakaviksi nuoret kokivat eri seksuaalisen häirinnän muodot ja omat kokemuksensa. Tutkimus ei myöskään selvittänyt sitä, mitä apua nuoret ovat saaneet omien kokemustensa käsittelyyn puhumisen lisäksi, sillä kaikki nuoret eivät olleet puhuneet omista kokemuksis-

taan aikuisen kanssa. Jatkotutkimuksena voisi selvittää, miten nuoret ovat käsitelleet omia seksuaalisen häirinnän kokemuksiaan ja tarkemmin nuorten omia ajatuksia siitä, minkä asteiseksi nuoret kokevat kunkin seksuaalisen häirinnän muodon ja omat kokemuksensa seksuaalisesta häirinnästä. Apuna voisi käyttää esimerkiksi Likert-tyyppistä asteikkoa, jossa vastaukset ympyröitäisiin 1-5 mukaan, siten kuinka vakaviksi ne mielletään.

LÄHTEET

- Aaltonen, J. & Terveystieteiden tutkimuskeskus. 2012. Turvataitoja nuorille. Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Viitattu 7.9.2015 <https://www.thl.fi/documents/10531/124365/Opas%202012%2021.pdf>.
- Aaltonen, S. 2006. Tytöt, pojat ja sukupuolinen häirintä. Helsinki: Yliopistopaino.
- Aho, T.; Kotiranta- Ainamo, A.; Pelander, A. & Rinkinen, T. 2008. Puhutaan seksuaalisuudesta – Nuori vastaanotolla. Väestöliitto. Helsinki: Priimus Paino Oy.
- Apter, D; Väisälä, L; Kaimola, K. 2006. Seksuaalisuus. Duodecim. Gummerus.
- Autio, M; Eräranta, K; Myllyniemi, S. 2008. Polarisoitua nuoruus? Nuorten elinolot- vuosikirja 2008. Helsinki. Viitattu 31.10.15 <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/polarisoituvanuoruus.pdf>.
- Bal, S.; De Bourdeaudhuij, I.; Crombez, G. & Van Oost, P. 2004. Differences in trauma symptoms and family functioning in intra- and extrafamilial sexually abused adolescents. J Interpersonal Viol. 2004.
- Bildjuschkin, K. & Ruuhilahti, S. 2010. Selkee! Turun kaupunki, sosiaali- ja terveystoimen julkaisu, 6/2010. Turku: Alocon Oy.
- Bildjuschkin, K. & Ruuhilahti, S. 2012. Hot. Huolehdi, ohjaa ja tue. Turun kaupunki, sosiaali- ja terveystoimen julkaisu. Turku: Alocon Oy.
- Brener, ND.; Billy, J. & Grady, W. 2003. Assessment of factors affecting the validity of self-reported health-risk behavior among adolescents: evidence from the scientific literature. Journal of Adolescent Health 6/2003, 436-457.
- Cacciatore, R. 2007. Huomenna pannaan pussauskoppiin. Helsinki: WSOY.
- Cacciatore, R. & Korteniemi-Poikela, E. 2010. Portaita pitkin – lapsen ja nuoren seksuaalisuuden kehittyminen. WS Bookwell Oy.
- Chilea, D. 2011. European legislation regarding the sexual and moral harassment. Curentul Juridic. 4/2011, 145-157. Petru Maior University Publishing House.
- De Vet, H; Terwee, C.; Mokkink, L. & Knol, D. 2011. Measurement in medicine. Practical guides to biostatistics and epidemiology. Cambridge University Press. Cambridge.
- Eräranta, K. & Autio, M. 2008, 8. Polarisoitua nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja 2008. Polarisaatio käsitteenä ja empiirisesti koeteltuna tutkimusteeseinä. Viitattu 21.10.15. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/polarisoituvanuoruus.pdf>.
- Finch, E.; Brooks, D.; Stratford, P. & Mayo, N. 2002. Physical rehabilitation outcome measures. A guide to enhanced clinical decision making. Canadian Physiotherapy Association. Ontario: BC Decker Inc.
- Forsen, K. & Seppälä, U. 2011. Eriarvoistuva Suomi. Janus. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti. 4/2011, 305-307.
- Gratz, K.; Conrad, S. & Roemer, L. 2002. Risk factors for deliberate self-harm among college students. Am J Orthopsych.
- Heikkilä, T. 2005. Tilastollinen tutkimus. 5.-6. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Hirsjärvi, S.; Sarajärvi, P. & Remes, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Kaltiala-Heino, R-K.; Työläjärv. M. & Eronen, M. 2015. Vahingoittavaan seksuaalikäyttäytymiseen syyllistyvät nuoret. Duodecim 131/2015, 649–55. Viitattu 21.9.2015 <http://www.terveysportti.fi.ezproxy.turkuamk.fi/xmedia/duo/duo12204.pdf>.

Kontula, O & Meriläinen, H. 2007. Koulun seksuaalikasvatus 2000- luvun Suomessa. Väestöliitto. Helsinki.

Kontula, O.; Paalanen, T. & Valkama, S. 2014. Seksologian ammatillinen erikoistuminen Suomessa 2000-luvulla. Suomen Seksologinen Seura ry. Helsinki. Viitattu 23.11.2015 [http://seksologinenseura.fi/tiedostot/SeksologinenAikakauskirja_1\(1\).pdf](http://seksologinenseura.fi/tiedostot/SeksologinenAikakauskirja_1(1).pdf).

Korhonen, E.; Lipsanen, L. & Yli-Räisänen, H. 2009. Seksuaalioikeudet kuuluvat kaikille. Väestöliitto. Helsinki: Priimus Paino Oy. Viitattu 25.9.2015 http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/afde546517325740cfec94cf4bc630c4/1443176657/application/pdf/313043/sksuaalioikeudet_kuuluvat_kaikille.pdf.

Kouluterveyskysely. 2013. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 20.1.2015 <http://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/tulokset-aiheittain/seksuaaliterveys>.

Kouluterveyskysely. 2015. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 25.9.2015 <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely>.

Lampainen, K. 2011. Grooming internetissä ja lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 25.11.2015 <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/26619/URN:NBN:fi:juu-201103011839.pdf?sequence=1>.

Lappi-Seppälä, T.; Niemi, H. 2013. Seksuaalirikokset. Rikollisuustilanne 2012. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 264. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos 2013. <http://www.optula.om.fi/fi/index/julkaisut/rikollisuustilanne/rikollisuustilanne2012.html>.

Lee, R. 1993. Doing Research on Sensitive Topics. SAGE Publications Ltd. London. Viitattu 5.1.2015 https://books.google.fi/books?id=AVW_MGH5ZsIC&printsec=frontcover&dq=inauthor:%22Raymond+M.+Lee%22&hl=fi&sa=X&ved=0ahUKEwi-u7rfn5LKAhXMCSwKHfieCREQ6AEIMDAB#v=onepage&q&f=false.

Luopa, P.; Kivimäki, H.; Matikka, A. & ym. 2014. Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000–2013. Kouluterveyskyselyn tulokset. Viitattu 28.9.2015 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-280-5>.

Makkonen, K. & Cacciatore, R. 2006. Nuoren tytön seksuaalinen hyväksikäyttö – miten toimin? Suomen Lääkärilehti 38/2006, 3849–3852. Viitattu 21.9.2015 <http://www.fimnet.fi.ezproxy.turkuamk.fi/cl/laakarilehti/pdf/2006/SLL382006-3849.pdf>.

Myllyniemi, S. 2008. Polarisoituva nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja 2008. Tilasto-osio. Viitattu 21.10.15. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/polarisoituvanoruus.pdf>.

Naricisa, M. 2014. Considerations on sexual harassment. Curentul Juridic. 3/2014, 74-86. Viitattu 21.9.2015 http://revcurentjur.ro/arhiva/attachments_201403/recjurid143_7F.pdf.

Paananen, R.; Ristikari, T.; Merikukka, M. 2012. Lasten ja nuorten hyvinvointi. Kansallinen syntymäkohortti 1987 -tutkimusaineiston valossa. Viitattu 28.9.2015 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102984/THL_RAPO52_2012_web.pdf?sequence=1.

Pakarinen, M.; Helminen, M. Kylmä, J. & Suominen, T. 2014. Ammattiin opiskelevien 15-19 –vuotiaiden nuorten seksuaalikäyttäytyminen. *Hoitotiede* 3/2014, 166–176.

Pelastakaa lapset Ry. 2011a. Lasten kokemaa seksuaalinen häirintä ja hyväksikäyttö internetissä. *Nettipoliisi*. Viitattu 2.9.2015 <http://pelastakaalapset-fi-bin.directo.fi/@Bin/0d0b60b72aeeda78cb919e0bbd576d11/1441205697/application/pdf/895179/Lasten%20kokema%20seksuaalinen%20h%C3%A4irint%C3%A42011.pdf>.

Pelastakaa lapset Ry. 2011b. Ennaltaehkäisy netissä tapahtuvaan häirintään. Viitattu 17.11.2015. http://pelastakaalapset-fi-bin.directo.fi/@Bin/6e3007b99a9faec4dde775072d2084aa/1447401818/application/pdf/894570/Raportti_16%2bYlisuojaikarajan.pdf.

Piispa, M.; Honkatukia, P. 2006. Nuoret naiset ja polarisoiva seksuaalinen väkivalta. Helsinki. Viitattu 23.11.15 https://solecris.uta.fi/crisyp/disp/ /fi/cr_redir_all/fet/fet/sea?direction=2&id=12952697.

Puusniekka, R & Jokela, J. 2009. Riski päihteiden käyttöön suurempi ammattiin opiskelevilla kuin lukiolaisilla. *Yhteiskuntapolitiikka* 74, 174–183. Viitattu 6.11.2015 <http://julkari.fi/bitstream/handle/10024/100796/puusniekka.pdf?sequence=1>.

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Ruuhilahti, S. 2014. Kohtaantuva seksuaalikasvatus - luottamus ja turvallisuus seksuaalisen hyvinvoinnin pohjana. Suomen Seksologinen Seura ry. Helsinki. Viitattu 23.11.2015 [http://seksologinenseura.fi/tiedostot/SeksologinenAikakauskirja_1\(1\).pdf](http://seksologinenseura.fi/tiedostot/SeksologinenAikakauskirja_1(1).pdf).

Ryttyläinen, K. & Valkama, S. 2010. Seksuaalisuus hoitotyössä. Helsinki: Edita.

Saarinen, A-M. 2014. Alaikäisen kohtaama seksuaalinen hyväksikäyttö internetissä – tuen merkitys selviytymisessä. Tampereen yliopisto 2014. Viitattu 13.2.2015 <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96424/GRADU-1418293322.pdf?sequence=1>.

Savioja, H.; Sumia, M & Kaltiala-Heino, R. 6/2015, s. 309 - 314. Seksuaalikokemukset ja mielen terveys nuoruudessa. *Lääkärilehti*. Viitattu 7.9.2015 <http://www.fimnet.fi.ezproxy.turkuamk.fi/cgi-cug/brs/artikkeli.cgi?docn=000042418%20>.

Sexpo-säätiö. Koulutus. Viitattu 4.1.2016 <http://www.sexpo.fi/sexpo-saatio/>.

STM= Sosiaali- ja terveysministeriö.

STM. 2009. Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä sun terveydenhuolto. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 20/2009. Helsinki. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/112025/URN%3aNB%3afi-fe201504226745.pdf?sequence=1>.

Ståhl, T. & Rimpelä, A. 2010. Terveiden edistäminen tutkimuksen ja päätöksenteon haasteena. Helsinki; Yliopistopaino. Viitattu 21.3.2015 <https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CB8QFjAA&url=https%3A%2F%2Fwww.julkari.fi%2Fbitstream%2Fhandle%2F10024%2F80332%2F5d1a9fc1-a8f0-4f82-a958-0e93ed98a42f.pdf%3Fsequence%3D1&ei=WwwLVd1twu5o-6uA2AQ&usq=AFQjCNEcrDsH1NN8GQbkuC4i3nvWMP7XVA&bvm=bv.88528373,d.d2s>.

Suvivuo, P. 2011. The Ability of Adolescent Girls to Exert Control over Sexually-Charged Situations. A Narrative Study for the Promotion of Sexual Health. Itä-Suomen yliopisto. Kuopio: Kopi-jyvä Oy.

Tampereen yliopisto. 2014. Lähdekritiikki. Viitattu 5.1.2015 <http://www.uta.fi/kirjasto/oppaat/tiedonhankinnanperusteet/sis/arviointi/lahdekritiikki/index.html>.

Tasa-arvovaltuutetun toimisto. 2014. Ei meidän koulussa. Viitattu 16.9.2015 <http://www.eimeidankoulussa.fi/opettajalle/files/Opettajanohteistus2.2.pdf>.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi. Helsinki. Viitattu 30.11.2015 <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf>.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012-2014a. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 16.12.2015 <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanto>.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012-2014b. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimat eettiset periaatteet. Viitattu 31.3.2015 <http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakoarviointi-ihmistieteiss%C3%A4/periaatteet>.

Valoaho, S. 2013. Internet ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö- ota puheeksi. Pelastakaa Lapset Ry. Viitattu 25.9.2015 http://pelastakaalapset-fi-bin.directo.fi/@Bin/99cf7042ac579a211548fb981a08e3f0/1443200536/application/pdf/1487162/Ota%20puheeksi_Final.pdf.

Vastamäki, J. 2010. Koherenssin tunne ja työttömyys. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 6.11.2015 https://www2.uef.fi/documents/1462980/1462987/Koonti_FI_Vastam%C3%A4ki_Jaana_Dissertation.pdf/8b164daa-7963-4b0e-826a-141aac8fd3f2.

Väestöliitto. 2015. Seksimittari- apu riskikäyttäymisen tunnistamiseen. Viitattu 23.9.2015. http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/tietoa-seksuaalisuudesta/ammattilaiset/tyokalupakki/valineita_nuoren_kohtaamiseen/seksimittari/.

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. 2015. Tunnisteellisuus ja anonymisointi. Viitattu 16.12.2015 <http://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/tunnisteellisuus-ja-anonymisointi.html>.

Yleissopimus lasten oikeuksista 21.08.1991.

Ylikomi, R. & Punamäki, R-L. 2007. Raiskaustrauma II: Raiskauksen uhrin psyykinen akuuttihoito ja hoitopolun rakentaminen. Suomen lääkirlehti 62/2007, 877–883.

Kyselylomake

Olemme Turun ammatinkorkeakoulussa neljättä vuotta opiskelevia terveydenhoitajaopiskelijoita ja teemme opinnäytetyötä aiheesta seksuaalinen häirintä. Tämä on kouluterveyskyselyn vastausten pohjalta tehty jatkotutkimus Salon terveyskeskukselle.

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla nuorten käsityksiä ja kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä. Tavoitteena on saada tietoa seksuaalisesta häirinnästä, jonka avulla nuorten kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä voitaisiin ehkäistä. Tämän vuoksi toivomme, että mahdollisimman moni osallistuu kyselyyn.

Lomakkeen täyttäminen vie noin 15 minuuttia. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista, ja siihen vastataan nimettömänä. Tulosten analysoinnin jälkeen lomakkeet hävitetään.

Toivomme mahdollisimman rehellisiä vastauksia, jotta saamme arvokasta tietoa nuorille tärkeästä asiasta.

Lomakkeeseen vastaaminen tulkitaan suostumuksesi kyselyyn osallistumiseen, eikä nimesi tule missään tutkimuksen vaiheessa esille.

Ystävällisin terveisin

Suvi Jaspa ja Marjut Viitaharju

Ympyröi sopiva/sopivat vastausvaihtoehdot.

1. Sukupuoli	1. Nainen	2. Mies
2. Oppilaitos	1. Ammattiopisto	2. Lukio
3. Mitä on mielestäsi seksuaalinen häirintä? Kirjoita vapaasti yhdellä/muutamalla lauseella.		

Mikä on mielestäsi seksuaalista häirintää? Ympyröi kyllä/ei

4. Seksuaalisesti halventava nimittely	1. kyllä	2. ei
5. Epämiellyttävä koskettelu	1. kyllä	2. ei
6. Epämiellyttävä halaaminen	1. kyllä	2. ei
7. Puristelu tai kouriminen	1. kyllä	2. ei
8. Lähentely	1. kyllä	2. ei
9. Vastentahtoinen koskettelu	1. kyllä	2. ei
10. Omaa vartaloa koskeva kommentointi	1. kyllä	2. ei
11. Yhdyntään painostamista	1. kyllä	2. ei
12. Yhdyntään pakottamista	1. kyllä	2. ei
13. Seksuaalisväritteinen vihjailu	1. kyllä	2. ei
14. Seksuaalisväritteiset vitsit	1. kyllä	2. ei
15. Seksuaalisväritteiset tekstiviestit/puhelinsoitot	1. kyllä	2. ei
16. Raiskaus	1. kyllä	2. ei
17. Raiskauksen yritys	1. kyllä	2. ei
18. Muuhun seksuaaliseen toimintaan painostaminen	1. kyllä	2. ei

19. Oletko itse kokenut joskus seksuaalista häirintää?

1. Olen

2. En ole

Oletko itse kokenut jotakin/joitakin seuraavista? Ympyröi kyllä/ei

20. Seksuaalisesti halventava nimittely	1. kyllä	2. ei
21. Epämiellyttävä koskettelu	1. kyllä	2. ei
22. Epämiellyttävä halaaminen	1. kyllä	2. ei
23. Puristelu tai kouriminen	1. kyllä	2. ei
24. Lähentely	1. kyllä	2. ei
25. Vastentahtoinen koskettelu	1. kyllä	2. ei
26. Omaa vartaloa koskeva kommentointi	1. kyllä	2. ei
27. Yhdyntään painostamista	1. kyllä	2. ei
28. Yhdyntään pakottamista	1. kyllä	2. ei
29. Seksuaalisväritteinen vihjailu	1. kyllä	2. ei
30. Seksuaalisväritteiset vitsit	1. kyllä	2. ei
31. Seksuaalisväritteiset tekstiviestit/puhelinsoitot	1. kyllä	2. ei
32. Raiskaus	1. kyllä	2. ei
33. Raiskauksen yritys	1. kyllä	2. ei
34. Muuhun seksuaaliseen toimintaan painostaminen	1. kyllä	2. ei

35. Mitä edellä mainituista seksuaalisen häirinnän muodoista olet kokenut eniten?

---

36. Jos olet kokenut seksuaalista häirintää, mikä on ollut mielestäsi epämiellyttävien tilanne, kerro miten se eteni?

Oletko kokenut seksuaalista häirintää alla olevissa tilanteissa?

37. Internetissä	1. kyllä	2. ei
38. Puhelimessa	1. kyllä	2. ei
39. Koulussa	1. kyllä	2. ei
40. Töissä	1. kyllä	2. ei
41. Harrastuksissa	1. kyllä	2. ei
42. Vapaa-ajalla	1. kyllä, missä _____	2. en
43. Muualla	1. kyllä, missä _____	2. en

44. Jos olet kokenut seksuaalista häirintää, oletko voinut puhua asiasta jonkun aikuisen kanssa?

1. Kyllä, kenen _____

2. En, mistä syystä _____

45. Mitä mielestäsi voitaisiin tehdä nuorten seksuaalisen häirinnän ennalta ehkäisemiseksi?

Kiitos vastauksestasi!

Tutkimuslupa koulutusjohtajalta

Tutkimus opinnäytetyötä varten

← VASTAA ← VASTAA KAIKILLE → LÄHETÄ EDELLEEN ...

Riikka Riihimäki <Riikka.Riihimaki@sskky.fi>
to 19.3.2015 8:24

Merkitse lukemattomaksi

Vastaanottaja: Jaspa Suvi;

Kopio: Heidi Saarinen <Heidi.Saarinen@sskky.fi>;

Tervehdys,

Meille sopii tuo kysely, sovimme laatukoordinaattorin ja alan koulutusjohtajan kanssa, että [REDACTED] ryhmässä voisi toteuttaa, esim. viikolla 21. Oletan suoraan yhteydessä ryhmänohjaaja [REDACTED] asioiden tarkemmasta sopimisesta,

Tsemppiä opiskeluihinne
Riikka Riihimäki

Riikka Riihimäki
Koulutusjohtaja, pedagoginen kehittäminen
p. 044 7704 290
Sähköposti: riikka.riihimaki@sskky.fi
Salon seudun ammattiopisto
Venemestarinkatu 35
24240 SALO

Tutkimuslupa lasten ja nuorten palveluiden päälliköltä

SALON KAUPUNKI

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS

Lasten ja nuorten palveluiden päällikkö

9.3.2015

§ 3

Tutkimuslupa

Tutkimuslupa, Nuorten seksuaalinen ahdistelu ja häirintä

494/07.01.04.01.03/2015

Turun amk terveydenhoitaja opiskelijat Marjut Viitaharju ja Suvi Jaspa pyytävät tutkimuslupaa, koskien nuorten seksuaalista ahdistelua ja häirintää. Kohderyhmänä olisivat lukion toisen vuosiluokan opiskelijat. Marjut Viitaharju ja Suvi Jaspa tekevät tutkimuksen opinnäytetyönään Salon terveyskeskukselle.

Päätöksen peruste Salon kaupungin hallintosäätö § 17

Päätös Päätän myöntää tutkimusluvan Marjut Viitaharjulle ja Suvi Jaspalle. Salon lukion rehtorin pyynnöstä tutkimustulosten valmistuttua aineisto Salon lukion käyttöön.

Mari Haapanen
Vs. Lasten ja nuorten palveluiden päällikkö

Anomus opinnäytetyön aineiston kokoamiseksi

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
Terveysala, Salo
Ylhäistentie 2
24130 SALO
Puh. 010 5536100
Fax. 010 5536179

ANOMUS OPINNÄYTETYÖN AINEISTON KOKOAMISEKSI

Tutkimuksen nimi	Salossa opiskelevien nuorten käsityksiä ja kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä
Tutkimusongelma	1. Minkä ammattikouluhalaiset sekä lukiolaiset nuoret käsittivät seksuaaliseksi häirinnäksi? 2. Millaista kokemusta ammattikoululaisilla ja lukiolaisilla nuorilla on seksuaalisesta häirinnästä?
Tutkimuksen kohde ja aineiston keruumenetelmä	Salon lukion toisen vuoden opiskelijat sekä Salon seudun ammattiopiston toista vuotta opiskelevien ensihoidon ryhmä. Aineisto kerätään kyselylomakkeen avulla.
Aineiston ko- koamisajankohta	08-09/2015
Tutkimuksen arvioitu valmistumisajankohta	12/2015
Tutkimussuunnitelma hyväksytty	/ / 20
Tutkimuksen ohjaajat	Jaana Uuttu puh. [redacted] Satu Halonen puh. [redacted]
Sitoudumme käyttämään kokoamaamme aineistoa tutkimusongelman puitteissa ja siten, että tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden anonymiteetti säilyy.	
Tutkimuksen tekijät	Terveystieteiden tutkimuskeskus (suuntautumisvaihtoehto) (ryhmä) NHTHSS12 Marjut Viitaharju (nimi) Suvi Jaspa (osoite) (puhelinnumero)

Anomus käsitelty

30/6/2015

lupa myönnetty

lupa evätty, peruste [redacted]

Allekirjoitus

Ujja Pamiainen

Anomus ja tutkimussuunnitelma toimitetaan yhtenä kappaleena, josta toimeksiantaja lähettää kopiot yhdelle opiskelijalle, yhdelle ohjaavalle opettajalle ja kullekin työhön osallistuvalla toimipisteelle. Alkuperäinen jää toimeksiantajalla. Valmis työ toimitetaan toimeksiantajalle sovitulla tavalla.

Posteriesityksen posteri

Salossa opiskelevien nuorten käsityksiä ja kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä
Suvi Jespe & Marjut Viitaharju

Tutkimukseen osallistui 15 ammattiopistolaisista ja 15 lukiolaista (n=30).

Nuoret mieltävät seksuaalisen häirinnän monimuotoiseksi

Fyysiset muodot mielletään helpommin seksuaaliseksi häirinnäksi

Nuoret eivät miellä kaikkia kokemuksiaan seksuaaliseksi häirinnäksi

Nuorten kokemuksiin vaikuttaa:

- Sosioekonominen asema
- Eriarvoisuus
- Ympäristö
- Kaverit
- Riskikäyttäytyminen

Eniten seksuaalista häirintää koetaan vapaa-ajalla

Ammattiopistolaiset tytöt ovat kokeneet eniten seksuaalisen häirinnän muotoja

- Ammattiopisto tytöt **90 %**
- Lukio tytöt **78 %**
- Ammattiopisto pojat **60 %**
- Lukio pojat **50 %**

Nuorten ideat ennaltaehkäisyyn:

- Avoin keskustelu ja luottamus ammattilaiseen
- Valistus, ohjaus ja tietoisuuden lisääminen
- Kovemmat rangaistukset ja valvonta

08.12.2015

TURKU AMK
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kehittämistyö

Terveysala/Health Care

Terveydenhoitaja (AMK)/

Registered Public Health Nurse (AMK)

2016

Suvi Jaspa ja Marjut Viitaharju

SEKSUAALISTA HÄIRINTÄÄ KÄSITTELEVÄ OPPITUNTI SALON AMMATTIOPISTOSSA

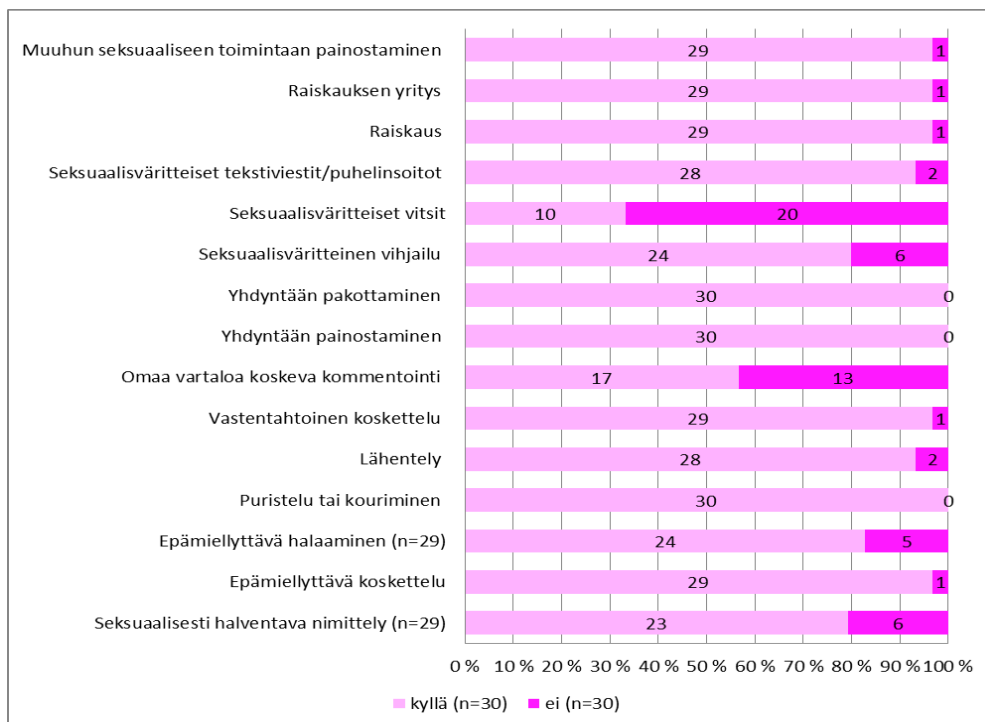
ARTIKKELI TERVEYDENHOITAJA LEHTEEN

Salossa opiskelevien nuorten käsityksiä ja kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä

Vuoden 2013 kouluterveyskyselyssä ilmeni, että seksuaalinen häirintä on lisääntynyt nuorten keskuudessa ja erityisesti Varsinais-Suomen alueella. Ammattiopistossa opiskelevista tytöistä 33 % (n=15440) ja lukiassa opiskelevista tytöistä 23 % (n=27771) on kokenut seksuaalista häirintää joskus tai toistuvasti. Vastaavasti ammattiopistossa opiskelevista pojista 11 % (n=19336) ja lukiolaisista pojista 6 % (n=20839) on kokenut seksuaalista häirintää joskus tai toistuvasti. (Kouluterveyskysely 2013.) Näihin tuloksiin pohjautuen lähdettiin tekemään Salon terveyskeskuksen toimeksiantona jatkotutkimusta Salon lukion sekä ammattiopiston kolmannen vuoden opiskelijoille.

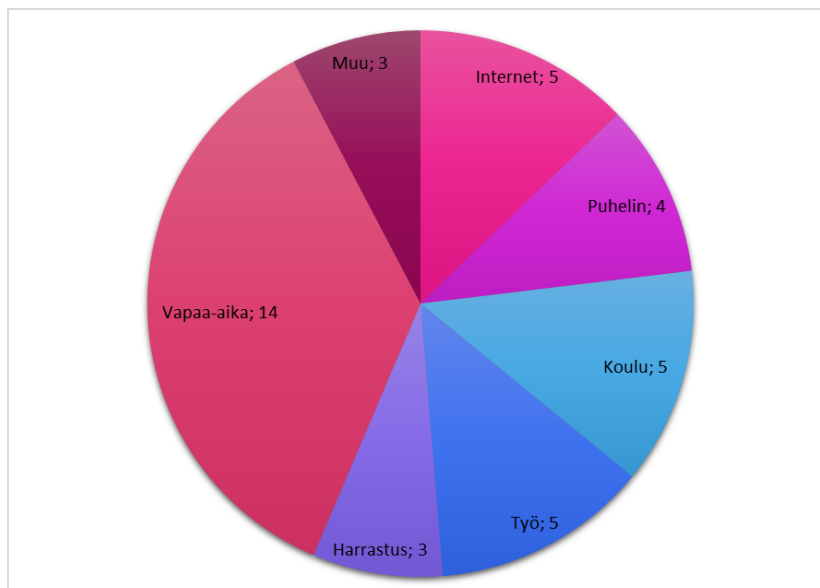
Opinnäytetyönä tehty tutkimus valmistui tammikuussa 2016 ja sen tarkoituksena oli selvittää nuorten käsityksiä ja kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä. Tavoitteena oli saada uutta tietoa, jonka avulla nuorten kokemuksia häirinnästä voitaisiin ehkäistä tulevaisuudessa. Tutkimusaineisto kerättiin erikseen laaditun kyselylomakkeen avulla, jonka lähdemateriaalina käytettiin muun muassa kouluterveyskyselyä. Aineisto kerättiin syksyllä 2015 ja siihen osallistui 30 nuorta, Salon lukion kolmannen luokan opiskelijoita (n=15) sekä Salon seudun ammattiopiston eräs kolmannen vuosikurssin luokka (n=15).

Nuoret käsittivät seksuaalisen häirinnän monimuotoiseksi, mutta häirinnän sanallisia muotoja oli vaikeinta mieltää itse häirinnäksi ja ne koettiin neutraalimpina. Nuoret eivät käsittäneet seksuaalisväritteisiä vitsejä tai omaa vartaloa koskevaa kommentointia seksuaalisen häirinnän muodoiksi (Kuvio 1).

Kuvio 1. Nuorten käsitykset seksuaalisesta häirinnästä (n=30).

Tämän tutkimuksen seksuaalisen häirinnän kokemuksia käsittelevistä kysymyksistä kävi ilmi, että nuoret kokivat yleisimmin tämän tutkimuksen perusteella lähentelyä, omaa vartaloa koskevaa kommentointia ja seksuaalisväritteisiä vitsejä ja vihjailua. Ammattiopistolaiset kokivat enemmän seksuaalista häirintää kuin lukiolaiset. Tytöt kokivat enemmän häirintää kuin pojat. Ammattiopiston tytöistä 90 % ja lukion tytöistä 78 % oli joskus kokenut jotakin häirinnän muodoista. Ammattiopiston pojista 60 % ja lukion pojista 50 % vastasi kokeneensa joskus seksuaalista häirintää. Nuoret kokivat tämän tutkimuksen perusteella eniten seksuaalista häirintää vapaa-ajallaan. Myös koulussa sekä Internetissä tapahtuva häirintä oli yleistä (Kuvio 2.) Nuoret itse ennaltaehkäisisivät seksuaalista häirintää paitsi kiristämällä rangaistuksia, lisäämällä valistusta ja tiedottamista kouluissa. He myös kaipasivat luotettavaa ja avointa ilmapiiriä ammattilaisilta esimerkiksi kouluterveydenhoitajan vastaanotolla.

Kuvio 2. Paikat ja tilanteet, joissa nuoret kokevat seksuaalista häirintää (n=29).

Tutkimustulosten mukaan Salossa opiskelevien nuorten käsitykset seksuaalisesta häirinnästä ovat melko samanlaisia oppilaitoksesta riippumatta. Nuoret käsittivät seksuaalisen häirinnän sekä fyysiseksi että henkiseksi. Tämän tutkimusaineiston nuoret olivat kokeneet merkittävästi enemmän häirintää, kuin kouluterveyskyselyn (2013) tuloksista kävi ilmi. Tutkimuksen tulokset vahvistivat aiempia havaintoja siitä, että häirintää tapahtuu paljon nuorten keskuudessa ja ammattiopistolaiset kokevat sitä enemmän kuin lukiolaiset. Koska nuoret eivät miellä kaikkia seksuaalisen häirinnän muotoja häirinnäksi, riittävällä tiedotuksella ja valistuksella olisi tärkeä merkitys kouluissa. Opettajien ja kouluterveydenhoitajien välinen moniammatillisen yhteistyö ennaltaehkäisisi seksuaalista häirintää (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2012, 19–20; Aho ym. 2008, 38- 39). Yhteistyön lisäämisellä seksuaalikasvatuksessa voisi olla positiivisia vaikutuksia seksuaalitetouden lisääntymiseen ja vastaavasti seksuaalisen häirinnän vähenemiseen. Lisäksi ammattilaiset tarvitsevat oman työnsä ohjausta, jotta pystyvät tukemaan nuorta ja kohottamaan nuoren itsetuntoa seksuaalisuuteen liittyvissä kysymyksissä. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2012, 19–20; Aho ym. 2008, 38- 39.)

Nuorten kaipaaman seksuaalisen häirinnän valistuksen lisäämisen ja tutkimustuloksiin pohjautuen järjestettiin 8.3.2016 Salon ammattiopiston eräälle toisen vuosikurssin ryhmälle oppituntia seksuaalisesta häirinnästä ja sen ennaltaehkäisystä. Nuorille kerrottiin häirinnän laajoista muodoista, sen yleisyydestä sekä annettiin käytännön eväitä toimia tilanteissa, joissa nuori näkee tai itse kokee seksuaalista häirintää. Tavoitteena oli lisätä nuorten omaa tietoisuutta ja itsevarmuutta. Saadun palautteen perusteella lähes kaikki kokivat oppineensa jotain uutta seksuaalisesta häirinnästä tunnin aikana. Tunti oli suurimmalle osalle nuorista mieleinen ja antoisa. Oppilaiden ja ryhmän ohjaajan mukaan asiaa käsitellään kouluissa verrattain vähän, vaikka opettajille suunnattuja oppimateriaaleja olisi laajasti hyödynnettävissä.

Lähteet:

Aho, T.; Kotiranta- Ainamo, A.; Pelander, A. & Rinkinen, T. 2008. Puhutaan seksuaalisuudesta – Nuori vastaanotolla. Väestöliitto. Helsinki: Priimus Paino Oy.

Bildjuschkin, K. & Ruuhilahti, S. 2012. Hot. Huolehdi, ohjaa ja tue. Turun kaupunki, sosiaali- ja terveystoimen julkaisuja. Turku: Alocon Oy.

Kouluterveyskysely. 2013. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 20.1.2015

<http://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/tulokset-aiheittain/seksuaaliterveys>.

TUNTISUUNNITELMA

Oppilasanalyysi: Oppitunnille osallistuvat nuoret ovat ammattikoulun toista vuotta opiskelevat lähihoitajat, oppilaita kyseisessä ryhmässä on noin 10–20 ryhmäkoosta ja paikalla olevista oppilaista riippuen. Nuorten ikä saattaa vaihdella ryhmässä, mutta nuoret ovat arviolta 17 ja siitä ylöspäin. Koska kohderyhmänä ovat nuoret, heille suunnattu materiaali on suunniteltu mahdollisimman konkreettiseksi ja käytännönläheiseksi, jotta mielenkiinto säilyisi koko tuokion ajan. Menetelmänä käytetään avointa keskustelua ja teorian tietoa esitellään Power Point-esityksen avulla. Koska nuorilla saattaa jo olla kokemusta aiheesta, toivomme heidän omia mielipiteitään, esimerkkejään sekä sitä, että he toisivat omia pohdintojaan esille. Varaudumme myös aiheen arkaluontoisuuteen, että kaikki eivät halua tuoda esille välttämättä omia kokemuksiaan ja vanhat kurjat kokemukset saattavat nousta pintaan aiheuttaen monenlaisia tunteita.

Tavoite	Sisällöt	Menetelmät	Aika	Arviointi
-Nuorten tietoiden lisääntyminen seksuaalisesta häirinnästä	Tunnin aloitus ja esittäytyminen	Power Point-esitys - Ei meidän koulussa ja muun oppimateriaalin pohjalta	Kesto yht. 30-40min -Alkuesittely 2-5min -Seksuaalisen häirinnän info 10min	-palautekysely -suullinen palaute -nuorten osallistuminen oppitukioon ja keskusteluun -itsearvio
-Nuoret saisivat eväitä kohdata seksuaalista häirintää	Tietoa seksuaalisesta häirinnästä	Videot, esimerkit ja väestöliiton edustajalta saadut esitteet ja kortit	-Videot/ esimerkit 10min	
-Neuvoja/ohjeita poistua seksuaalista häirintää sisältävistä tilanteista nuorille	Seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisy ja tilanteista poistuminen	Aiheesta keskustelu ja kysymykset	-Keskustelua ja tilanteiden kohtaaminen 10min	
-Nuorten itsetunnon kohottaminen	Palautteen kerääminen	Palautekysely	-palautekysely ja tunnin päättäminen 5 min	
-Luoda avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri nuorten välillä				

TOTEUTUS JA ARVIOINTI

Tavoite	Sisällöt	Menetelmät	Aika	Arviointi
<p>-Lisättiin nuorten tietoisuutta seksuaalisesta häirinnästä</p> <p>-Annettiin nuorille eväitä kohdata seksuaalista häirintää</p> <p>-Annettiin neuvoja/ohjeita poistua seksuaalista häirintää sisältävistä tilanteista</p> <p>-Luotiin avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri nuorten välillä</p>	<p>Tunnin aloitus ja esittäytyminen sujuivat luontevasti, pienistä teknisistä ongelmista huolimatta.</p> <p>Olimme varautuneet hieman pienempään ryhmään. Oppilaita oli 20.</p> <p>Kerrottiin seksuaalisesta häirinnästä, ennalta-ehkäisystä ja tilanteista poistumisesta power pointin sekä omien esimerkkien avulla selkeästi ja nuorille suunnatun.</p> <p>Tunnin lopuksi kerättiin palaute opiskelijoilta, joka oli positiivista.</p>	<p>Pidettiin Power Pointesitys</p> <p>Näytettiin video, esimerkit ja jaettiin väestöliiton edustajalta saadut esitteet ja kortit, jotka jäivät luokan hyödynnettäviksi</p> <p>Keskusteltiin aiheesta ja esitettiin nuorille kysymyksiä, joihin saatiin muutamia vastauksia. Hieman enemmän aktiivista keskustelua olisimme kaivanneet vielä lisäksi.</p> <p>Palautekysely teetettiin.</p>	<p>Oppitunnin aikataulu piti erittäin hyvin.</p> <p>Tunti kesti 35 min.</p>	<p>Tavoitteita mitattiin saadun palautteen avulla sekä opettajan suullisen sekä kirjallisen palautteen avulla.</p> <p>Myös allekirjoittaneiden oma positiivinen kokemus tunnin kulusta huomioitiin.</p>

PALAUTEKYSELY

- Oliko oppitunti mielestäsi hyödyllinen?   1)Kyllä   2)En osaa sanoa   3)Ei
- Opitko jotain uutta tunnilta?   1)Kyllä   2)En osaa sanoa   3)Ei
- Oliko tunnilla käsiteltävät aiheet mielestäsi ajankohtaisia/nuoria koskevia?   1)Kyllä   2)En osaa sanoa   3)Ei

Olisitko kaivannut tunnille vielä jotain muuta?

1)Kyllä, mitä _____

2)En osaa sanoa

3)Ei

Jäikö sinulle epäselviä asioita, kysyttävää tai haluaisitko keskustella asiasta jonkun kanssa?

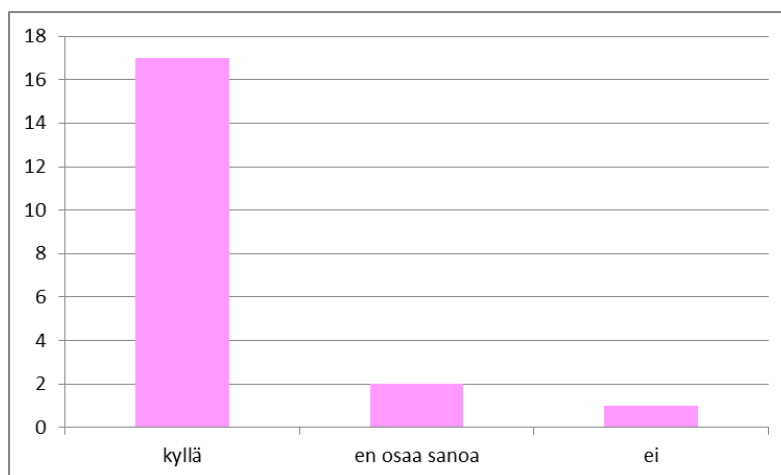

Kiitos palautteesta!

OPISKELIJAPALAUTE

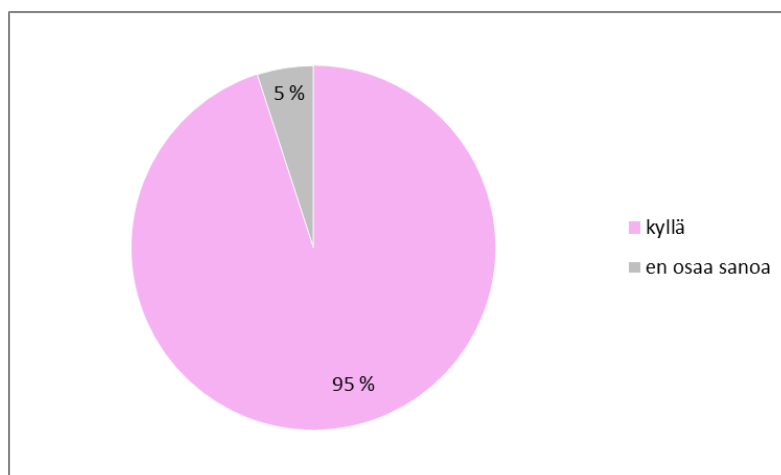
Tämän opinnäytetyön kehittämistehtävä pidettiin Salon ammattiopiston toista vuotta opiskelevalla lähihoitaja ryhmälle 8.3.2016. Ryhmässä oli 20 oppilasta. Kaikki opiskelijat vastasivat palautekyselyyn.

Kaikki nuoret (n=20) vastasivat tunnin olleen hyödyllinen. Kysymykseen ”Opitko jotain uutta tunnilta?” 17 nuorista vastasi ”kyllä” ja kaksi ”en osaa sanoa”. Yksi oppilaista vastasi tähän kysymykseen ”en”.

Kuvio 1. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Opitko jotain uutta tunnilta?”

Seuraava palautekyselyn kysymys oli ”Oliko tunnilla käsiteltävät aiheet mielestäsi ajankohtaisia/nuoria koskevia?”. Tähän kysymykseen 19 nuorta vastasi ”kyllä” ja yksi ”en osaa sanoa”.

Kuvio 2. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Oliko tunnilla käsiteltävät aiheet mielestäsi ajankohtaisia/nuoria koskevia?”

Kysymyksessä ”Olisitko kaivannut tunnille vielä jotain muuta?” yksi nuorista vastasi ”kyllä” ja lisäsi ”ehkä lisää videoita esimerkiksi”. Viisi oppilasta vastasi ”en osaa sanoa” ja 14 nuorta vastasi ”en”.

Viimeinen palautekyselyn kysymys oli ”Jäikö sinulle epäselviä asioita, kysyttävää tai haluaisitko keskustella asiasta jonkun kanssa?” Kolme nuorta vastasi ”ei” ja loput 17 olivat jättäneet kohdan tyhjäksi.

Ryhmän ohjaajalta saatiin myös suullisesti palautetta ja hän vastasi myös palautekyselyyn. Hänen mielestään oppitunti oli hyödyllinen, muttei oppinut uutta tunnilta. Hänestä aihe oli erittäin ajankohtainen. Ryhmän ohjaaja ei kaivannut lisää sisältöä tunnille. Lopuksi hän kirjoitti palautteeseen ”Hyvä, lyhyt ja ytimekäs. Asiaa sopivasti sisäistettäväksi”.

POWER POINT ESITYS SEKSUAALISESTA HÄIRINNÄSTÄ AMMATTIOPISTOLAISILLE NUORILLE

Seksuaalinen häirintä

8.3.2016

Suvi Jaspa & Marjut Viitaharju

Mitä se on?

Mitä se on?

- ▶ Ei-toivottua seksuaalista käytöstä, jolla loukataan toisen koskemattomuutta
- ▶ Epämiellyttävää käytöstä, jolla luodaan uhkaava, nöyryyttävä ja ahdistava ilmapiiri
- ▶ Kaikki ilman omaa suostumusta tapahtuva toiminta, joka jatkuu, vaikka häirinnän uhri on itse ilmaissut tekijälle pyynnön lopettaa.
- ▶ Häirinnän kohde ja tekijä voi olla kuka vain
- ▶ Seksuaalinen häirintä voi kohdistua yhtä lailla poikiin kuin tyttöihin
- ▶ <http://www.eimeidankoulussa.fi>

Seksuaalisen häirinnän muodot

- ▶ **Sanattomat**
  - ▶ Seksuaaliväritteiset eleet ja ilmeet
  - ▶ Tirkistely
  - ▶ Vihjaleivät eleet ja ilmeitä
  - ▶ Seksuaalisesti vihjaleivien kuvien lähettäminen
- ▶ **Sanalliset**
  - ▶ Omaa vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevia kommentointia tai kysymyksiä
  - ▶ Törkeitä vitit
  - ▶ Nimittely
  - ▶ Homottelua tai huottelua
  - ▶ Seksuaaliväritteiset, häiritseviä tekstiviestejä, puhelinsoitteita tai videoita
- ▶ **Fyysiset**
  - ▶ Ei-toivottu koskettelu
  - ▶ Seksin ehdottelu ja ahdistelu
  - ▶ Kouminen
  - ▶ Puristelu
  - ▶ Raiskauksen yritys
  - ▶ Raiskaus

Missä seksuaalista häirintää esiintyy?

- ▶ **Koulussa**
- ▶ Harrastuksissa
- ▶ Työpaikalla
- ▶ Kodissa/lähipiirissä
- ▶ **Vapaa-ajalla**
- ▶ **Internetissä**
- ▶ Puhelimessa

Kuvia 1. Paikat ja tilanteet, joissa nuoret kokevat seksuaalista häirintää (n=29).

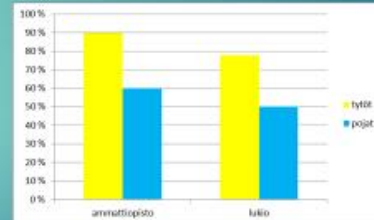
Kouluterveyskysely 2013

- ▶ Vuoden 2013 kouluterveyskyselyn mukaan
  - ▶ Ammattiohjelmien tytöistä **33 %** (n=15440)
  - ▶ Lukion tytöistä **23 %** (n=27771) on kokenut seksuaalista häirintää joskus tai toistuvasti
  - ▶ Ammattiohjelmien pojista **11 %** (n=19336)
  - ▶ Lukioalaisten pojista **6 %** (n=20839) on kokenut seksuaalista häirintää joskus tai toistuvasti

Opinnäytetyö: Salossa opiskelevien nuorten käsitykset ja kokemukset seksuaalisesta häirinnästä

- ▶ Ammattiopiston tytöt **90 %** (n=10)
  - ▶ Lukion tytöt **78 %** (n=9)
  - ▶ Ammattiopiston pojat **60 %** (n=5)
  - ▶ Lukion pojat **50 %** (n=6)
- on kokenut seksuaalisen häirinnän muotoja

Miten toimia, jos koet tai näet seksuaalista häirintää?

Jos koet häirintää tai ahdistelua:

- ▶ **Sano EI!**
- ▶ **Poistu tilanteesta** sanomatta sanaakaan tai pyytämättä siihen keneltäkään lupaa
- ▶ **Kerro häirinnästä** luotettavalle aikuiselle ja vaadi, että asialle tehdään jotain tai tee itse rikosilmoitus
  - ▶ 112
  - ▶ Rikosuhripäivystys (RIKU) <http://www.riku.fi/ohjeita/>
- ▶ Opettele sanomaan häiritsijälle välittömästi, että hänen käyttäytymisensä on loukkaavaa tai epämiellyttävää ja että hänen pitää lopettaa.
- ▶ Muista, ettet koskaan syytä häirinnästä itseäsi, vaikka et pystyisikään puolustautumaan!

Jos näet häirintää tai ahdistelua:

- ▶ **Sano häiritsijälle**, että hänen käyttäytymisensä on loukkaavaa ja että hänen on lopetettava.
- ▶ **Pidä ahdisteltavan puolta!**
- ▶ **Kuuntele ja usko** häirintää kokenutta kaveria.
  - ▶ Asialle nauraminen sattuu.
- ▶ **Älä vähättele** tapahtunutta **tai syytä** ahdisteltua kaveria häirinnästä.
- ▶ **Kerro aikuiselle**, jotta häirintä saadaan loppumaan

Lähteet:

- ▶ Jaspa, S. & Viitaharju, M. 2016. Salossa opiskelevien nuorten käsityksiä ja kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä. Turun Ammattikorkeakoulu.
- ▶ Kouluterveyskysely. 2013. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 5.3.2016 <http://www.thl.fi/tilastot/tilastot/kouluterveyskyselytulokset-aiheittain>.
- ▶ Luopa, P.; Kivimäki, H.; Matikka, A. & ym. 2014. Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000–2013. Kouluterveyskyselyn tulokset. Viitattu 5.3.2016 <http://um.fi/tilastot/kouluterveyskysely>.
- ▶ Right to Choose. 2016. Viitattu 7.3.2016 <http://righttochoose.fi/>.
- ▶ Rikosuhripäivystys. 2014. Viitattu 7.3.2016 <http://www.rkosuhripayvystys.fi/>.
- ▶ Tasa-arvovaltuutetun toimisto. 2014. Ei meidän koulussa. Viitattu 5.3.2016 <http://www.einmeidan.fi/raportit/raportit/raportti-2014-2015-2016-2017>.